

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI ÖĞRENCİLERİNİN
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ÖZ YETERLİK İNANÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Mahmut Remzi SOYSAL

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN

BOLU - 2014

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Mahmut Remzi SOYSAL'a ait "Sınıf Öğretmenliği Ana bilim dalı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları" adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir 23/07/2014

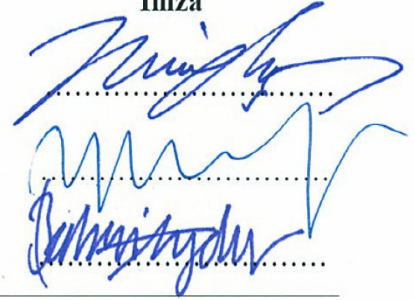
Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye (Tez Danışmanı): Yrd.Doç. Dr. Nuri AKGÜN

Üye : Doç. Dr. Yusuf CERİT

Üye : Yrd.Doç. Dr. Bahri AYDIN

İmza

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Doç. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

DEPARTMENT OF PRIMARY SCHOOL TEACHING STUDENTS' SELF EFFICACY BELIEFS ON TEACHING PROFESSION

Mahmut Remzi SOYSAL

Master Thesis

Department of Educational Sciences

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nuri AKGÜN

July 2014; xiv + 87 Pages

The purpose of this study is to define the level of self efficacy beliefs on teaching profession by the Department of Primary School Teaching students and to present whether there is a significant difference in self efficacy beliefs in terms of independent variables or not.

The population of the study is composed of 1st, 2nd, 3rd and 4th-year students studying in Abant İzzet Baysal University Faculty of Education the Department of Primary School Teaching in 2012-2013 academic year.

Descriptive survey model is used in the study. As a data collecting instrument, a demographic information form and “Teacher Sense of Efficacy Scale” which was developed by Tschannen-Moran & Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çakıroğlu & Sarıkaya (2005) were used.

The data of pre-service teachers' demographic information were analyzed to find frequency and percentage; in addition, averages and standard deviations of self efficacy beliefs were calculated. The comparison between the averages from the scale and the variables such as gender, grade, school of graduation, willingness to get graduate education, academic achievement level was done using T-test, one-way

analysis of variance and Kruskal Walls Test. The collected data was analyzed via SPSS 15.0 and level of significance is 0.05.

According to the results of the study, the pre-service teachers' levels of self efficacy are "quite sufficient".

It was defined that there is no significant difference between the self efficacy beliefs on teaching profession and the gender, grade, school of graduation, academic achievement level of the pre-service Primary School Teaching students.

However, there is a significant difference in the variable of willingness to get graduate education.

Key Words: Pre-Service Teacher, Self Efficacy, Self Efficacy Belief, Teacher Efficacy.

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ÖZ YETERLİK İNANÇLARI

Mahmut Remzi SOYSAL

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN

Temmuz 2014; xiv + 87 Sayfa

Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek ve öz yeterlik inançlarının bağımsız değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Ana bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 1.,2.,3. ve 4.sınıf öğrencileri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile orijinal formu Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Türkçeye uyarlaması ise Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılan “Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar yüzde, frekans istatistikleri ve öz yeterlik inanç puanlarının ortalama, standart sapma istatistikleri hesaplanmıştır. Ölçek puanlarının ortalama istatistikleri cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim şekli, mezun olunan okul, lisansüstü eğitim yapma isteği, akademik başarı düzeyi gibi değişkenlere göre karşılaştırılmasında bağımsız örneklem için t testi, tek yönlü

varyans analizi ve Kruskal Walls testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 15.0 programında analiz edilmiş olup anlamlılık düzeyi 0.05 olarak ele alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının genel öz yeterlik inanç düzeylerinin “oldukça yeterli” düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının cinsiyete, sınıf düzeyine, öğretim şekline, mezun olunan okul türüne, akademik başarı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapmayı isteyip istememe durumlarına göre ise; anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, öz yeterlik, öz yeterlik inancı, öğretmen yeterliği.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca tüm samimiyetiyle yanımda olan, bilgi, beceri ve tecrübesini benden esirgemeyen, her zaman yanımda olan, beni her konuda destekleyen tez danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN'e çok teşekkür ederim.

Bilgi ve destekleriyle yanımda olan değerli hocalarım Doç. Dr. Kaya YILDIZ'a, Doç. Dr. Yusuf CERİT'e, Yrd. Doç. Dr. Bahri AYDIN'a, Yrd. Doç. Dr. Sevilay KILMEN'e, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Alper KÖSE'ye, Yrd. Doç. Dr. Yeşim Çapa AYDIN'a, Dr. Tülin Otbiçer ACAR'a, Okutman Hilal Cansu ÖNDER'e çok teşekkür ederim.

Her zaman ve her anlamda benden desteğini esirgemeyen, bana güç veren çok değerli anneme, babama, kardeşime ve ablama en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Mahmut Remzi SOYSAL

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN METİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, “**Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları**” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda aitta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 23/07/2014.

Mahmut Remzi SOYSAL

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	xiv

BÖLÜM I

1.Giriş.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	5
1.3.Araştırmanın Amacı.....	5
1.4.Araştırmanın Önemi.....	6
1.5.Sayıtlılar.....	6
1.6.Sınırlılıklar.....	6
1.7.Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

2.Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür.....	8
2.1. Öz Yeterlik Kavramının Doğuşu.....	8
2.2. Öz Yeterlik İnancı.....	9
2.3.Genellenebilirlik Düzeyine Göre Öz Yeterlik İnançları.....	12
2.3.1. Göreve Özel Öz Yeterlik.....	13
2.3.2. Alana Özel Yeterlik.....	13
2.3.3. Genel Yeterlik.....	13
2.4. Öz Yeterlik İnançlarının Boyutları.....	14
2.5. Öz Yeterlik İnancının Önemi.....	15

2.6. Öz Yeterlik Algısını Etkileyen Etmenler.....	15
2.7. Öz Yeterlik İnançlarının Etkileri.....	18
2.8. Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği.....	20
2.9. Öğretmen Yeterliği.....	21
2.10. İdeal Bir Öğretmende Bulunması Gereken Genel Özellikler.....	27
2.11. Öğretmen Öz Yeterlik Algısı.....	28
2.12. İlgili Araştırmalar.....	31
2.12.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar.....	31
2.12.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	41

BÖLÜM III

3.Yöntem.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli.....	44
3.2. Evren ve Örneklem.....	44
3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	47
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	47
3.3.2. Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği.....	47
3.4. Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	49
3.5. Verilerin Analizi.....	53

BÖLÜM IV

4.Bulgular ve Yorumlar.....	54
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	54
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	57

BÖLÜM V

5.Sonuçlar ve Öneriler.....	67
5.1. Sonuçlar.....	67
5.1.1. Kişisel Özelliklere Yönelik Sonuçlar.....	67
5.1.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	67
5.1.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	68

5.2. Öneriler.....	71
5.2.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler.....	71
5.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler.....	71
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	81
EK-1 Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları Ölçek Formu.....	82
EK-2 Ölçek Kullanım İzni.....	86
EK-3 Araştırma İzin Onayı.....	87

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3-1. 2012-2013 Eğitim öğretim yılı Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana bilim Dalı öğrenci sayıları	45
Tablo 3-2. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni ana bilim dalı öğrencilerinin demografik özellikleri	46
Tablo 3-3. Öğretmen öz-yeterlik anketinin puan aralıkları.....	48
Tablo 3-4. Doğrulamalı faktör analizi sonuçları.....	49
Tablo 3-5. Ölçek maddelerinin faktör yapısı için uyum iyilik indeksleri.....	51
Tablo 4-1. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi ve boyutları açısından öz yeterlik inanç düzeyleri.....	55
Tablo 4-2. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının düzeyi.....	56
Tablo 4-3. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları	58
Tablo 4-4. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi değişkenine ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları.....	60
Tablo 4-5. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim şekli değişkenine göre t-testi sonuçları.....	61
Tablo 4-6. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan okul değişkenine göre Kruskal Walls testi sonuçları.....	62
Tablo 4-7. Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma isteği değişkenine göre t-testi sonuçları.....	64
Tablo 4-8. Sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeyi değişkenine ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları.....	65

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3-1. T değerlerine ilişkin yol grafiği.....	50
Şekil 3-2. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin yer aldığı yol (path) grafiği.....	52

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

Akt	: Aktaran
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Analysis of Variance)
N	: Öğrenci Sayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
Sd	: Serbestlik Derecesi
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
ss	: Standart Sapma
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
%	: Yüzde

BÖLÜM I

1. Giriş

Bu bölümde; problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar bölümlerine yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Eğitim sayesinde insan, doğuştan sahip olduğu özellikleri geliştirerek kendisini bulunduğu noktadan başka bir noktaya taşır, ilerler ve gelişir. Ülkelerin büyümesi, ilerlemesi, devamlılığı ancak eğitimle sağlanabilir. Bireyler, eğitim yoluyla sahip oldukları bilgiyi, beceriyi ve deneyimleri etkili bir şekilde kullanarak içinde bulundukları toplumu çağdaş medeniyetler seviyesine çıkartabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim toplumsal açıdan en değerli yatırım aracıdır. Toplumlar, eğitime yaptıkları yatırım ölçüsünde kalkınmışlık düzeylerini belirlemekte ve çağdaş uygarlığın seçkin ortağı olabilmektedir.

Eğitimi böylesine önemli bir konuma getiren faktörler, dünyada meydana gelen sosyal, kültürel, ekonomik gelişmeler ve teknolojik değişimlerdir (Taş, 2004). Dünyadaki bu baş döndürücü değişme ve gelişmeler diğer meslek alanlarından daha fazla, öğretmenlik mesleğine ilişkin rollerde önemli değişikliklere yol açmaktadır. Artık öğretmenlerin geleneksel rollerini değiştirip; değişme ve gelişmeleri yakından takip eden, problem çözebilen, kritik düşünebilen, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden faydalanabilen, takım çalışması yapabilen,

girişimcilik yanı güçlü, öğretme ve değerlendirme süreçlerine farklı bir bakış açısı getiren rolleri üstlenmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir (Erişen ve Çeliköz, 2003).

Öğrencilerin ailesinden öğreneceklerinin yanında okulda öğretmeninden kazanacağı bilgi, tecrübe ve iyi ahlak da çocukların kişiliklerinin şekillenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin, kendilerinden beklenen yeterliklerin farkında olup bu yeterlikleri yerine getirmek için çaba göstermeleri aynı zamanda kendilerine duydukları güveni ve başarılı olacaklarına ilişkin inançlarını da artıracaktır. Öğretmenlerin mesleklerinde kendilerini yeterli hissetme durumları son yıllarda sıkça gündeme gelen konular arasındadır. Bu durum daha çok “öz yeterlik inancı, öz yeterlik algısı” kavramlarıyla ifade edilmektedir.

Öz yeterlik kavramının teorik temeli Albert Bandura (1977, 1997) tarafından geliştirilen sosyal bilişsel teoride bulunur. Öz yeterlik kavramı ve onun çalışma çerçevesi davranış değişikliklerini açıklamaya dayalıdır ve ilk olarak Albert Bandura tarafından ortaya atılmıştır. Bandura bu kavramdan ilk kez 1977 yılında “*Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*” isimli eserinde söz etmiştir. Öz yeterlik kavramı, davranış değişiklikleri sürecine farklı bakış açılarını genellikle fonksiyonel olmayan engellemeleri aydınlatır. Bandura (1977), bilişsel süreçlerin değişikliğe aracılık ettiğini ve bilişsel olayların mevcut performanstan ortaya çıkan ustalık deneyimlerinden etkilendiğini varsaymıştır (Bandura, 1977, 1997, akt: Derman, 2007: 29).

Bandura’ya göre öz yeterlik “bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” şeklinde tanımlanmaktadır (Aşkar ve Umay, 2001:2).

Bandura öz yeterliği, öz yeterlik ve sonuç beklentisi olarak iki farklı boyutta ele almıştır. Birincisi, öğretmenlerin etkili bir öğretme için gerekli davranışları gösterecekleri konusundaki sahip oldukları inanç ve yargılarıdır. Bandura “Kendine-inanma muhakkak başarıyı sağlamaz fakat kendine-inanmama mutlaka başarısızlığa götürür” derken, arzulanan sonuçları ortaya çıkaracak verimli davranışları yapmada,

kişisel yeterlik beklentilerinin önemini vurgulamak istemiştir (Bandura, 1997, akt: Karahan, 2006: 3-4).

İkinci boyut ise öğretmenlerin, öğrencilerin başarılarının etkili öğretme yöntemleriyle artırılabilmesine olan inanç ve yargıdır. Sonuç beklentileri bir bireyin davranışlarının olası sonuçlarına ilişkin öngörülerini ifade etmektedir. Bandura sonuç ve yeterli olma beklentilerini ayırt etmenin önemini vurgulamaktadır. Çünkü bunların arasındaki fark “bilme” ile “yapma” arasındaki farktır (Savran ve Çakıroğlu, 2001, akt: Karahan, 2006: 4).

Genel anlamda Bandura, bireyin sahip olduğu yetkinliklerini, bir görevin gereklerini yerine getirebilmek açısından ne düzeyde yeterli gördüğü, öz-yeterlik inancı olarak tanımlamaktadır. Bu inanç, bireyin yetkinliklerine dair yaptığı kapsamlı bir değerlendirme ve yargının neticesinde oluşur. Birey, bulunduğu ortamın gereklerine cevap verebilmek için sahip olduğu yetenek ve becerileri, kişilik özelliklerini, bilgi ve deneyim düzeyini, motivasyonunu kısacası yetkinliklerini irdeler. Yetkinliklerinin bu görev, faaliyet ya da durum için yeterli olduğuna inanırsa, harekete geçer. Kişinin yetkinlikleri ile ilgili bu inancı, “öz-yeterlik” inancıdır ve son derece önemlidir (Işık, 2001).

Öz-yeterlik inancı, insanların düşünce biçimlerini ve duygusal tepkilerini etkilemektedir. Yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip bireyler, zorluk düzeyi yüksek olan çalışmalarla karşı karşıya kaldıklarında daha rahat ve verimli olabilmektedirler. Düşük öz-yeterlik inancına sahip kimseler ise yapacakları çalışmaların gerçekte olduğundan daha da zor olduğuna inanırlar. Böyle bir düşünce; kaygıyı ve stresi artırırken, kişinin bir sorunu en iyi şekilde çözebilmesi için gereken bakış açısını daraltır. Bu nedenle öz-yeterlik inancı, bireylerin başarı düzeylerini çok güçlü bir şekilde etkilemektedir (Pajares, 2002, akt: Türk, 2009:2).

Öğretmen öz-yeterliği kavramı, öğretmenlerin zor ve motivasyonu düşük öğrenciler de dahil olmak üzere, öğrencilerin öğrenme ürünlerini etkileyebilecek

kapasiteye sahip olduklarına ilişkin yargılarıdır. Bu yargı, güçlü etkilere sahiptir (Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001, akt: Küçükylmaz ve Duban, 2006, 2).

Öğretmenin öz-yeterlik inancı, öğretimin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencinin öğretilenleri anlamasını etkilemekte, bu da öğrencilerin başarı durumlarını belirlemektedir. Bu yüzden iyi yetişmiş öğretmen adaylarının her şeyden önce yüksek öz-yeterlik inancına sahip olmaları beklenmektedir (Üredi ve Üredi, 2006).

Öğretmenlerin öz-yeterlik algısının; öğretimde harcadıkları çabayı, koydukların hedefleri ve hedeflerin düzeyini etkilediği, yeterlik duygusu güçlü olan öğretmenlerin planlama ve kurumda daha yüksek performans sergileme eğiliminde oldukları, yeni fikirlere daha çok açık oldukları ayrıca öğrencilerinin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için yeni yöntemler denemeye daha istekli oldukları ifade edilmektedir. Yapılan birçok araştırmaya göre yeterliğin, öğretmenin işler iyi gitmediğinde sabrını ve engeller karşısındaki esnekliklerini etkilediğini ileri sürmektedir. Yeterlik duygusu yüksek olan öğretmenlerin öğretimde daha kesin karar sahibi oldukları ve öğretimde kalmaya daha çok eğilimli oldukları ifade edilmektedir (Gülebağlan, 2003).

Toplumun ihtiyaçlarını bilen ve kendi yeteneklerinin, kapasitesinin farkında olarak, öğretim olgusu içerisinde aktif role kavuşacak öğretmen, öğretmenliğe uygun kişisel özelliklere sahip, öğretim yöntemlerini etkili şekilde kullanan, alanına hakim olan ve bunu çevresinde hissettiren bir kimliğe kavuşacaktır. Böylece, öğrencilerine daha çok yardımcı, objektif, demokrat, yenilikleri takip eden, gelişen ve değişen dünya ile uyumlu bireyler yetiştirme sürecinde daha başarılı ve yeterli hale gelecektir. Burada özellikle öğretmen yetiştiren kurumlara büyük görevler düşmektedir (Morgil ve ark, 2004).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeyleri doğrudan öğretmen ve öğrenci başarısını, eğitimin kalitesini olumlu yönde etkileyeceği düşünülebilir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi; öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce kendilerini ne

düzeyde başarılı olacaklarına ilişkin yetkinlik beklentilerinin ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleği öz yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek ve öz yeterlik inançlarının bağımsız değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları ne düzeydedir?

2. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları bağımsız değişkenler açısından;

- a) cinsiyet,
- b) sınıf düzeyi,
- c) öğretim şekli,
- d) mezun olunan okul,
- e) lisansüstü eğitim yapma isteği,
- f) akademik başarı düzeyine göre,

anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim kalitesinin artması büyük ölçüde öğretmen ve öğrenci başarısına bağlıdır. Bir ülkede nitelikli bireyler yetiştirmek istiyorsak öğretmenlerin niteliklerini artırmaya yönelik çalışmalara daha çok ağırlık verilmelidir. Bu noktada öğretmenlerin meslek öncesi almış olduğu eğitimin önemi daha da artmaktadır. Öğretmen adayının meslek öncesinde almış olduğu eğitimin kalitesi ne kadar iyi olursa mesleğine duyacağı öz yeterlik düzeyi de aynı doğrultuda artacaktır. Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinin henüz öğretmen olmadan önce tespit edilmesi; öğrencilerin yetersizliklerinin belirlenmesi ve öz yeterlik inanç düzeylerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmaların yapılması açısından önemlidir. Bu çalışmanın çeşitli kurumların öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik yapacağı çalışmalara, uygulanacak eğitim programlarının hazırlık aşamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1.Öğretmen adayları ölçek maddelerini doğru anlamışlar ve gerçek duygularını yansıtarak cevaplamışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

1.Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 1.,2.,3. ve 4.sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan kavramların işlevsel tanımları aşağıda verilmiştir.

Öğretmen Adayı: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Ana bilim dalı 1.,2., 3. ve 4.Sınıf Öğrencisi.

Öz Yeterlik: Bandura (1997) öz-yeterliği; “bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” şeklinde tanımlamıştır (Bandura, 1997, akt: Bedir, 2011: 11).

Öz Yeterlik İnancı: Bireyin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıdır (Bandura, 1982, akt: Akbulut, 2006).

Öğretmen Öz-Yeterlik Algısı: Tschannen-Moran ve arkadaşları (1998) öğretmen yeterliğini; “öğretmenlerin en motivasyonsuz ve zor öğrencilerde bile öğrenme ve öğrenci katılımıyla ilgili istenilen sonuçları ortaya çıkarabilme yeteneğine sahip olduklarına dair inançları” şeklinde tanımlamışlardır (Tschannen-Moran ve ark., 1998, akt: Gençtürk, 2008: 6).

BÖLÜM II

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür

2.1. Öz Yeterlik Kavramının Doğuşu

Psikolojinin, diğer bilim dalları arasında yer almaya başladığı 20. yüzyıldan itibaren “öz inancın” insan hayatında önemli bir etkiye sahip olduğunun fark edilmesiyle bu tarihten sonra bu kavram üzerinde daha çok durulmaya başlanmıştır (Say, 2005).

William James, konunun tarihsel gelişimde ismi ön plana çıkan kişiler arasındadır ve “öz güven” kavramını kullanan ilk araştırmacıdır. William James aynı zamanda bu alanla ilgili olarak “Psikolojinin Temelleri” adlı kitabın da yazarıdır. James, bir yerlere gelmek ve belli konularda bir şeyler yapmak için öncelikle kendimizi tanımamız, kendimiz hakkında belli fikirlere sahip olmamız ve bu fikirleri içselleştirmemiz gerektiğini vurgulamaktadır (Bandura, 1993, akt: Say, 2005: 11).

James’den sonra 1920’lerden 1940’lara kadar “Kişilik” konusu dikkatleri çekmeye başlamıştır. Bir süre kişiliğin yapı taşları; akıl, bilinç, fark etme, istek ve işlev gibi zihnin sahip olduğu yapı taşları ile birlikte bir belirsizlik içine sürüklenmiştir. Akıl, bilinç, fark etme, istek ve işlevin kişi hayatı üzerinde, özellikle de eğitim üzerinde ciddi boyutlarda etkisi vardır. Dolayısıyla yıllar boyu, öğretmenler ve öğretim görevlileri psikologların, psikoloji alanında araştırma yapan bilim adamlarının yönlendirmelerini takip etmişlerdir. Freud’un “Bilinçsiz Motive Olma”, James’in “Alışkanlıklar”, Watson ve Skinner’in “Görülebilir ve Ölçülebilir Davranış” üzerine yaptıkları incelemelerde

de bunlar vurgulanmıştır. Sonuç olarak “kişilik - karakter” kavramları psikolojinin ve eğitim bilimlerinin konuları dahiline alınmıştır (Say, 2005).

1950’li yıllara gelindiğinde hümanist hareketler başlamıştır. Bu hareketin fikir babası Abraham Maslow olmuştur. Maslow, motivasyonel yöntemi, kişinin kendi üzerine düşeni yapması, ihtiyaçlarını karşılaması, kapasitesini oluşturmaları ve eğilimlerine ulaşması için, insani arzular üzerine temellendirmiştir. 1960-1970’li yıllar boyunca, zihinsel yapı esaslı harekete geçiren güçler ve etkili yöntemler konuları üzerinde durularak, bu konular üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle “kişi-karakter” kavramları dinamik olarak seçilmiştir. Eğitimciler, psikologlar ve psikoloji alanındaki araştırmacılar tarafından sarf edilen çaba öz düşüncenin ve öz güvenin önemini ortaya çıkarmıştır. Aynı dönemde, kişinin, karakterine dair olumlu yöndeki inançlarının;

- Kişilerin okul başarısını yükselttiği sonucuna varılmıştır,
- Küçük yaşta çocuklar için kapasitelerinin en üst noktasına erişmelerine yardımcı olduğu fikrine ulaşılmıştır (Say, 2005).

Bu yıllarda eğitimde öz güven kavramı kullanılmıştır ve tanınmış eğitimciler, öz güven konusunda şöyle bir açıklama getirmiştir: “Bir çocuğun öz güveni varsa onun başka hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, kendisini bulmuştur; çünkü yapması gereken sadece kişiliği yönünde kendisini geliştirmesidir”(Say, 2005).

2.2. Öz Yeterlik İnancı

Öz yeterlik (self efficacy) inancı, tıpkı öz kavramı (self concept) gibi, güdülenme konusunda yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan değişkenlerden biridir. Öz yeterlik, Bandura’nın Sosyal Öğrenme Kuramı’nda (sosyal bilişsel kuram) öne çıkan önemli bir kavramdır ve Bandura bu kavramdan ilk kez 1977 yılında "Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change" isimli eserinde söz etmiştir. Daha sonraki yıllarda giderek önem kazanan sosyal öğrenme kuramı ve özellikle de onun “yeterlik inancı” kavramı çeşitli disiplinlerde yapılan araştırmalarda önemli bir değişken olarak ele alınmaya başlamıştır (Bıkmaz,2006, akt: Yılmaz, 2010: 47).

Öz-yeterlik, kişinin bir işi başarıyla yapmak için gerekli becerilere sahip olduğu konusundaki inancıdır. Öz-yeterlik inancı insan davranışlarını etkiler. İnsan davranışları, gerçekte doğru olandan çok, insanların neyin doğru olduğu yolundaki inancına dayanır (Kurbanoğlu, 2004, 1981, akt: Varol, 2007:7). Zimmerman (1995) da öz yeterliğin “bir işi gerçekleştirebilme, başarabilme yeteneği konusundaki yargılarını” içerdiğini belirtmiştir (Akkoyunlu ve Orhan, 2003, akt: Balta, 2009: 19). Kurbanoğlu (2004)’na göre ise; kişinin bir işi başarıyla yapmak için gerekli becerilere sahip olduğu konusundaki inancıdır. Bandura (1986) öz yeterliği “bireyin belli bir performansı göstermesi için gerekli olan etkinlikleri organize edip bu etkinlikleri başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle, bireyin gelecekte karşılaşılabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı, inancıdır. Gelecekte karşılaşılabileceği güç durumlara örnek şunlar olabilir: Sınav olma, yarışmaya katılma, bir sınıfta öğretmenlik yapma, bir topluluk önünde konuşma, bilgisayar kullanabilme vb. Öz-yeterlik, kişinin becerilerinin bir fonksiyonu değildir. Kişinin, becerisini kullanarak yapabileceklerine ilişkin kendini algılayışıdır, inancıdır, kendi yargısıdır (Balta, 2009).

Bandura öz yeterlik kavramını açıklarken Sosyal Öğrenme Kuramını temel almıştır. Kuramın dayandığı temel ilkeler altı başlıkta toplanmaktadır (Acar, 2007, akt: Yıldırım, 2011: 11):

1. Karşılıklı Belirleyicilik: Kişilik özellikleri ve çevre koşulları davranışı biçimlendirir ve birbirini etkiler. Bir sonraki davranış bu etkileşimin bir ürünüdür.
2. Sembolleştirme Kapasitesi: İnsanlar zihinlerinde sembolleştirilmiş bilişsel yapılar oluştururlar ve bu yapılar daha sonraki davranışları etkiler, biçimlendirir.
3. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi: İnsanlar gözlem yoluyla öğrenme kapasitelerini artırır.
4. Öngörü Kapasitesi: Birey gelecekte karşılaştacağı durumlarla ilgili davranışlarını planlayabilir.
5. Öz Düzenleme Kapasitesi: Bireyin göstereceği davranışlarla ilgili kendi

yeteneklerini ve kapasitesini düşünmesi (davranışı yönlendirme, kontrol) önemlidir.

6. Öz Yargılama Kapasitesi: Kuramının en önemli ilkelerinden olan öz yargılama kapasitesi başkalarının davranışlarını gözlemleyip öğrenen bireyin kendi davranışlarını da kontrol edebileceği ile ilgilidir.

Bandura (1986) belli amaçlara ulaşmak için bireylerin kendi kapasitelerine ilişkin yargılarının insan davranışını etkileyen en önemli unsur olduğunu öne sürmüştür. Öz yeterlilik (self-efficacy) belli bir anda ve belli bir görev için bireylerin kendi performanslarına ilişkin kişisel yargıdır (bu işin üstesinden gelebilecek kapasitedeyim gibi). Bandura (1986) öz yeterliliğin birbiriyle ilgili fakat farklı iki ögesini tanımlamıştır: Bunlar yeterlilik beklentileri (efficacy) ve sonuç beklentileri (outcome expectations). Yeterlilik beklentileri bireyin belirli görevleri gerçekleştirme, başarabilme kapasitesine ilişkin inançlarıdır. Sonuç beklentileri ise bireyin belirli davranışların istenen şekilde sonuçlanma olasılığı konusundaki inançlarını kapsar. Bandura eğer yeterli derecede yetenek ve güdülenme olursa, öz yeterliliğin bireyin bir işe başlamasını ve sabırla sürdürmesini etkileyeceğini öne sürmüştür. Bu durumda zayıf yeterlilik inancının kişinin davranıştan kaçınmasına, güçlü yeterlilik inancının ise davranışın başlatılmasına ve sabırla sürdürülmesine yol açacağı belirtilmiştir (Gülebağlan, 2003: 18-19).

Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğuna inanırlarsa, bu görevi seçmek için daha istekli olur, bu konudaki kararlılıklarını dile getirir; gereken davranışları sergilerler. Kendi öğrenme kapasite ve yeteneklerine dair şüphe duyan öğrenenlere kıyasla, bir beceriyi kazanma ya da bir konuyu öğrenmede yüksek düzeyde öz yeterlik inancına sahip olan öğrenenler daha kolay uyum sağlamakta, daha sıkı çalışmakta, daha zorlayıcı öğrenme deneyimleri aramakta, zorluklarla karşılaştıklarında daha çok dayanıklılık ve başarı sergilemektedir (Zimmerman, 2000, akt: Akbulut, 2006).

Kişinin öz-yeterlik inancı, onun algısını, motivasyonunu ve performansını birçok şekilde etkiler. İnsanların motivasyon düzeyleri duyuşsal durumları ve davranışları; objektif olarak durumun ya da olayın ne olduğundan çok, aynı zamanda

bireylerin bir sorunla ya da hoş olmayan bir deneyimle karşılaştıklarında, ne kadar çaba harcayacaklarını ve ne kadar süre bu sorunla yüz yüze kalabileceklerini de belirlemektedir (Morgil, Seçken ve Yücel, 2004).

Öz yeterlik kişinin becerilerine ne kadar yetkin olduğu ile değil, kendi becerilerine olan inancı ile ilgilidir. Öz-yeterlik inançları kişinin motivasyonunu, çaba düzeyini, olaylar karşısında sebatını ve nasıl davrandıklarını etki etmektedir. Yüksek yeterlik inancı, başarıyı etkiler. Yüksek Öz-yeterlik inancına sahip bireyler zorluklar karşısında daha kararlı ve olurlar. Ayrıca yenilgilerden sonra yüksek öz-yeterliğe sahip bireyler daha çabuk toparlanabilirler (Bandura, 1994, akt: Aydın, 2008).

Öz yeterlik hissi ne kadar güçlü olursa, o kişide o kadar çaba, ısrar ve direnç olacaktır. Ayrıca yeterlik inançları bireylerin düşünme biçimlerini, problem çözme becerilerini ve duygusal tepkilerini etkiler. Öz-yeterliğe yeterince sahip olmayan bireyler olayların görüldüğünden zor olduğunu düşünür ve her şeye dar bir görüş açısından bakarlar ve karşılaştıkları problemleri çözemezler. Fakat öz-yeterliliği yüksek bireyler zor işlerde ve olaylarda rahatlık duygusu içinde daha güvenli ve güçlü olurlar (Kaptan ve Korkmaz, 2001, akt: Varol, 2007: 9).

2.3. Genellenebilirlik Düzeyine Göre Öz Yeterlik İnançları

Öz yeterlilik inancının en fazla tartışılan yönü, bu inancın işe-vuruk tanımının nasıl yapılacağına dairdir. Sosyal Bilişsel Teori'ye göre öz yeterlilik inancı, göreve ve duruma özgü bir inançtır, bu nedenle, bireyin kendi yeterlilikleri ile ilgili değerlendirmeleri, belirli bir zaman diliminde, içinde bulunulan ortamda ve üstlenilen iş ya da faaliyet özelinde incelenebilir. Bandura'nın ardından bu alanda inceleme yapan diğer araştırmacılar, öz yeterlilik inancının belirli bir göreve özgü olabileceği gibi, bir kişilik özelliği gibi çok farklı ortamlara genellenebilir bir inanç olarak da incelenebileceğini belirtmektedirler. Bu çerçevede literatürde öz yeterlilik inançları, göreve özel, alana özel ve genel yeterlilik olmak üzere üç aşamada tartışılmakta ve bu üç aşamaya göre işe vuruk tanımları yapılmaktadır (Işık, 2001).

2.3.1. Göreve özel öz yeterlik

Göreve özel yeterlilikte, öz yeterlilik inancından ancak, belirli bir görevle ilişkilendirilerek ifade edilebilir. Örneğin topluluk karşısında sunum yapacak bir kişinin sözel ifade ve sunum becerisini iyi yapabilmesi; yeni bir iş sektörüne yatırım yapması gereken bir yöneticinin geleceği öngörebilme becerisini değerlendirmesi söz konusudur (Işık, 2001).

2.3.2. Alana özel yeterlik

Bandura'nın yaklaşımında, öz yeterlilik inancı ancak birbirine benzerlik gösteren görevlere genellenebilir; bu yönüyle “Alana Özel Yeterlilikten söz edilmesi mümkün olmakta ve incelenilmediği. “Alana Özel Yeterlilik”, bireyin bir grup veya toplum içindeki fonksiyonlarına işaret eden ve bireyin sosyal davranışlarındaki örüntüyü ortaya çıkaran bir olgu olan “rol’ler açısından da ele alınabilir ve “Rol Yeterliliği” olarak isimlendirilebilir (Işık, 2001).

2.3.3. Genel yeterlik

Öz yeterliliğin göreve ve alana özel tanımlanması ve bu sınırlarla ölçülmesi, Sosyal Bilişsel Teori'nin en önemli vurgularından birisi olmakla birlikte, Bandura'yı takiben öz yeterlilik konusunda geliştirici çalışmalar yapan araştırmacılar, öz yeterliliğin farklı ortamlara genellenebileceğini iddia etmişler; “özel” ve “genel” yeterlilik ayrımını geliştirmişlerdir. Bu inanç yöneticilerin üstlendikleri belirli bir görev açısından yeterliklerine inanması ile sınırlı değildir; yaşamın mücadele gerektiren farklı alanlarında, ortaya koyacağı performans açısından kendisini ne kadar yeterli hissettiği ile ilgilidir. İşte bu inanç , “genel yeterlilik” olarak adlandırmakta ve “bireyin farklı ortamlardaki performansı için belirleyici etkisi olan anahtar yeterliliklere dair inancı” şeklinde tanımlanabilir (Işık, 2001).

2.4. Öz Yeterlik İnançlarının Boyutları

Bandura, (1997: 42-43) öz-yeterlik inançlarının sahip olduğu üç boyuttan bahsetmektedir. Bunlar öz-yeterliğin seviyesi, genellenebilirliği ve gücüdür. Yapılacak bir işin zor veya kolay olması, kişinin bu işe karşı geliştireceği öz-yeterlik inancının seviyesini belirlemede önemlidir. “Durumsal koşullar” kişilerin bir işi başarabileceklerine yönelik inancını etkilemektedir. Örneğin, trafiğin yoğun olmadığı küçük bir şehirde araba kullanmaya yönelik yüksek öz-yeterlik inancına sahip olan birey, trafiğin yoğun olduğu kalabalık şehirde araba kullanmaya yönelik düşük öz-yeterlik inancına sahip olabilir (Demir, 2011).

Kişilerin öz-yeterlik inançlarının ne ölçüde genellenebileceği “yapılan aktivitelerin benzerliğine, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan yeteneklerinin türüne, niteliksel olarak durumların özelliğine ve davranışı yönlendiren kişinin karakterine” bağlıdır (Demir, 2011).

Son olarak kişinin bir işte ki başarısız deneyimlerine rağmen o işe devam edip etmemesi ya da güçlükler karşısında ne kadar dayandığı öz-yeterlik inancının gücünü gösterir. Bununla birlikte kişisel yeterlik duygusu yüksek olan bireylerin başarılı olma olasılığı yüksektir. Örneğin, bir öğretmen mesleğine başladığı ilk gün sınıf yönetimi konusunda başarısız olmasına rağmen pes etmeyip karşılaştığı sorunlara yönelik farklı çözüm yöntemleri bulması bu doğrultuda çaba göstermesi bireyin sınıf yönetimine yönelik öz-yeterlik inancının güçlü olduğunu gösterir (Demir, 2011).

Yapılan bu çalışmada Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Türkçeye uyarlaması ise Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılan “Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 24 madde, 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar;

1. Öğrenci katılımında yeterlik
2. Öğretimsel stratejilerde yeterlik
3. Sınıf yönetiminde yeterlidir.

2.5. Öz Yeterlik İnancının Önemi

Bandura'ya (1994, 1997) göre öz-yeterlik algıları davranışları doğrudan etkilemez ama kişinin amaçlarına karar vermesinde, sonuç beklentilerinde ve sosyal çevrenin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Kiremit, 2006).

Bandura'ya (2001) göre öz-yeterlik inançları hayatımızdaki yeri büyüktür. Buna göre öz-yeterlik inançları;

- a) kişinin pozitif ya da negatif düşünmesini,
- b) yaşamında ne türlü amaçlar belirleyeceğini,
- c) nasıl bir yaşam biçiminin olacağını,
- d) zorluklar karşısında ne derece çaba harcayacağını,
- e) çabalarının ürünün nasıl olacağını ve
- f) genel anlamda ne kadar stresli olduğunu etkiler (Kiremit, 2006).

Maddux (1995) ise, öz-yeterlik inançlarının kişilerin;

- a) hedefler belirlemesini,
- b) bu hedeflere ulaşabilecek stratejileri saptamasını,
- c) iş güdüsünü,
- e) diğer insanlara karşı hissettiği duyguların niteliğini ve
- f) yaşamdaki seçimlerini etkilediğini ifade etmektedir (Kiremit, 2006).

Öz-yeterlik kişinin yaşamda belirleyeceği hedefleri ve bu hedeflere ulaşma yolunda göstereceği performansı ve çabayı etkileyen kendimizle ilgili beklentilerimizdir (Kiremit, 2006).

Bir işi nasıl yapacağımıza ilişkin kendimizle ilgili beklentilerimiz, o işin ne derece doğru ve etkili bir şekilde yapacağımızı büyük oranda belirler. Bu nedenle aynı işi öz-yeterlik duyguları farklı olan iki kişi aynı şekilde yapmayacaklardır. Öz- yeterlik inançlarının etkileri davranışların edimi üzerinde açıkça görülebilir (Kiremit, 2006).

Bandura (2001) kişinin kendisi ile ilgili algıladığı yeterlilik düzeyi yüksek olan bireyin, herhangi bir işin üstesinden gelmek için, düşük olan bireye göre daha çok çaba harcadığını, daha ısrarlı ve sabırlı olduğunu belirtir. Ayrıca algılanan yeterliliği yüksek olan kişi, herhangi bir işi denemekten ve tecrübe etmekten düşük olana göre daha az korkar. Algılanan yeterliliği yüksek olan insanlar, çevreyi daha çok kontrol edebileceğinden olayların üstesinden gelebilir ve dolayısıyla da yeni şeyleri denemekten korkmazlar (Kiremit, 2006).

2.6. Öz Yeterlik Algısını Etkileyen Etmenler

Öz-yeterlik algısı, çocukluktan başlayarak çeşitli faktörlerin etkisiyle gelişir. Bandura'ya göre öz-yeterlik en çok başarı ve başarısızlık deneyimlerinden etkilenir. Araştırmalar, olumlu deneyimlerin öz-yeterlik algısını güçlendirdiğini, başarısızlığın ise zayıflattığını göstermektedir (Bandura, 1986: 395, akt: Özerkan, 2007: 32). Bandura (1986: 399; 1995: 3), öz-yeterlik algısını etkileyen etmenleri dört grupta toplamıştır:

1. Kişisel deneyimler,
2. Dolaylı deneyimler (başkalarının deneyimlerinden çıkarılan sonuçlar),
3. Toplumsal onay,
4. Bireyin fizyolojik ve duygusal durumu (Özerkan, 2007).

Bu etmenlerden, öz-yeterlik algısı üzerinde etkisi en büyük olanı kişisel deneyimlerdir. Kişiler çeşitli eylemler gerçekleştirir, bu eylemlerin sonuçlarını değerlendirir, değerlendirme sonuçlarını benzer eylemleri gerçekleştirme kapasiteleri konusunda bir yeterlik algısı geliştirmekte kullanır ve daha sonraki eylemlerinde de, geliştirdikleri bu inançlara uygun hareket ederler (Bandura, 1986: 399; 1995: 3; Pajares, 2002, akt: Özerkan, 2007: 32). Başarılı deneyimler öz-yeterlik algısını artırırken, üst üste yaşanan başarısızlıklar öz-yeterlik algısının düşmesine sebep olur (Özerkan, 2007).

Bandura (1986: 389), güçlü bir öz-yeterlik algısının zamanla, başarılı deneyimler sonucu geliştiğini, bir kez olduğu zaman da kararlı bir nitelik kazanıp arada sırada yaşanan başarısızlıklardan kolay etkilenmediğini belirtir. Başarının öz-

yeterlik algısına olumlu bir katkı sağlaması için kişinin, bu başarının, kendi yetenek ve çabasının sonucu olduğunu düşünmesi, bir başka deyişle, içsel ve denetlenebilir nedenlere yüklemesi gerekir. Başarının şans, başkalarından gelen destek gibi nedenlere bağlandığı deneyimler, öz-yeterliğe olumlu bir katkı sağlamayabilir (Özerkan, 2007).

İnsanlar, kendi deneyimlerinin sonuçlarını değerlendirmenin yanı sıra, başkalarını gözleyerek de, diğer bir deyişle, başkalarının gerçekleştirdiği eylemlerin sonuçlarından yola çıkarak da öz-yeterlik algısı geliştirirler. Öz-yeterlik inançlarının oluşturulmasında başkalarının deneyimlerinden, dolaylı yoldan edinilen yargılar, kişisel deneyimlerden elde edilenler kadar etkili değildir. İnsanlar, deneyimlerinin olmadığı ya da çok sınırlı olduğu alanlarda başkalarının deneyimlerinden daha fazla etkilenirler. Bandura'ya göre dolaylı yoldan edinilen deneyimlerin öz-yeterliğe etkisi, gözlenen modelin gözlemciye ve gözlenen olayın, öz-yeterlik geliştirilen olay ya da alana benzerliğiyle doğru orantılıdır (Bandura, 1997, akt: Özerkan, 2007: 33). Gözlemcinin yalnızca başarı / başarısızlığı değil, güçlüklerle karşılaşınca sergilediği duruşu, çabası, kararlılığı vb. de gözlemcinin öz-yeterlik algılarını etkilemektedir (Özerkan, 2007).

Bireyler öz-yeterlik inançlarını geliştirirken diğer insanlardan gelen tepkilerden de etkilenirler. Bir işe başlamadan önce ya da güçlüklerle karşılaşıldığında, iş arkadaşları ve diğer yakınlarının sözel geri bildirimleri, bireyin öz-yeterlik algısını, dolayısıyla, işi başarmak için göstereceği çabayı etkiler (Bandura, 1997, akt: Özerkan, 2007: 33). Diğer taraftan olumsuz değerlendirmelerin öz-yeterlik üzerinde zayıflatıcı rol oynadığı bilinmektedir (Pajares, 2002, akt: Özerkan, 2007: 33). Bandura, olumsuz değerlendirmelerle bireyin öz-yeterlik algısını zayıflatmanın pozitif yüreklendirmelerle öz-yeterlik algısını güçlendirmekten daha kolay olduğunu belirtir (Özerkan, 2007).

Bireyin bedensel ve duygusal açıdan kendini iyi hissetmesi, bireyin verilen bir görevi ya da istenilen bir davranışı yerine getirme olasılığını arttırmaktadır (Bıkmaz, 2004, akt: Tepe, 2011: 11). Tehdit edici durumlar, bireydeki kendini yeterli görme duygusunun zayıflamasına ve bununla beraber bireyde kalp atışlarının hızlanması, solunumun artması, çarpıntı, terleme ve ellerin titremesi gibi fizyolojik bir takım belirtilerin ortaya çıkmasına sebep olabilir. Gevşeme hissi ve pozitif duygular, bireyin

kendine güvenini ve geleceğe yönelik başarılı olma inancını kuvvetlendirir (Bandura, 1996, akt: Derman, 2007: 33). Buna göre olumlu ruh halinin öz yeterlik inancını güçlendirdiği; depresyon ve umutsuzluk gibi olumsuz duyguların ise bireyin yeteneklerine olan inancını azalttığı söylenebilir. İnsanlar bir etkinliği gerçekleştirirken becerileri konusunda olumsuz düşünceler ve korkular geliştirmişlerse, bu duyuşsal tepkiler öz yeterlik inançlarında düşüşe ve korktukları gibi sonucun olumsuz olmasına yol açmaktadır (Pajares, 2002, akt: Tepe, 2011: 12).

2.7. Öz Yeterlik İnançlarının Etkileri

Öz-yeterlik inançları insanların nasıl hissettiği, düşündüğü, davrandığı ve kendini nasıl motive ettiğini ortaya koyar. Öz-yeterlik inançları, dört temel psikolojik süreç üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Bunlar; bilişsel, güdüsel, duyuşsal ve tercih süreçleridir (Bandura, 1994, akt: Çubukçu ve Girmen, 2007: 63-64).

Bilişsel Süreçler: Bilişsel süreçler üzerinde öz-yeterlik inançlarının etkisi farklı biçimlerde yer almaktadır. Pek çok davranış özellikle, hedeflenen davranışlar bireylerin beklentilerinden etkilenmektedir. Öz-yeterlik inancının güçlü algılanılması güçlü hedefler ortaya koymaya ve onları başarmak için daha çok sorumluluk duymaya teşvik etmektedir. Pek çok eylemin kaynağı başlangıçta zihinde oluşur. Bireylerin yeterlik inançları birçok senaryonun oluşmasına neden olur. Güçlü bir öz-yeterlik inancı olan birey zihninde performansını destekleyecek olumlu başarı senaryoları oluşturur. Düşük öz-yeterlik inancı olan birey ise, daha çok başarısızlık senaryosu oluşturur. Herhangi bir konuda öz-yeterlik inancı düşük olan birey ne kadar çaba gösterirse gösterebilir başarılı olamayacağını düşünebilir ve daha böyle bir yaşantı geçirmeden yenilgiyi kabul edebilir (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Düşünme fonksiyonu, yaşamı etkileyen durumları kontrol etme biçimleri geliştirmede ve tahmin yürütmede etkili olmaktadır. Bireysel yeterliğe ilişkin inançlar, sonuca ilişkin beklentilerin belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Duyuşsal Süreçler: Kişilerin karşılaştıkları problemlerle baş edebilme inançları, onların güdülenme düzeylerinde olduğu kadar kaygı ve stres durumlarını, bunları nasıl algıladıklarını ve bilişsel olarak nasıl bir yol izleyecekleri konusundaki düşüncelerini biçimlendirmektedir. Bir etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında bireylerin yaşayacakları stres ya da kaygı miktarı öz-yeterlik inançlarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bir kişi, zorluklar karşısında stres ve kaygı düzeyi daha düşük olabilirken, öz-yeterlik inancı düşük olan kişi ise bu durumu algılayabilmekte zorluk çekmekte ve bu inancı onu hem stres ve hem de kaygılarını artırmakta, ayrıca probleme uygun çözüm yollarını bulma konusundaki bakış açısını daraltmaktadır (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Güdülenme Süreçleri: Öz-yeterlik inançları güdülenme düzeyinin düzenlenmesinde anahtar bir rol oynar. Güdülenme bilişsel bir süreçtir. Öz-yeterlik inançları, kişilerin kendileri için koydukları hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için harcayacakları çabanın düzeyini ve başarısızlığı kabullenebilme durumlarını etkilemektedir. Öz-yeterlik inançları bireylerin bir problemle ya da bir deneyim karşısında ne yapabilecekleri hakkında etkili olmaktadır. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyler geleceğe yönelik kendileri için amaçlar belirleyebilmektedirler (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Seçim Süreçleri: Öz-yeterlik inançları seçim süreçleri üzerinde etkili olmaktadır. Kişiler kendi yeteneklerinin üstünde olduğunu düşündükleri, başaramayacakları kaygısını taşıdıkları işlerden kaçınma eğilimi gösterirken, bunun tersi durumlarda işleri üslenme ve uygun çevre koşullarını hazırlama konusunda daha kararlı olmaktadır. Güçlü bir öz-yeterlik duygusu, bireylerin başarılarını ve çabalarını güçlendirmektedir. Öz-yeterlik inancı düşük olan ya da kendini yetersiz hisseden bireyler ise, başarısızlığın kendi yeteneklerindeki yetersizlikten kaynaklandığını düşünürler. Bu tür nedensel yüklemeler, öz-yeterlik inançları yoluyla güdülenmeyi, performansı ve duygusal tepkileri etkilemektedir (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Kısaca öz yeterlik inançları kişinin olumlu ya da olumsuz düşünmesini, karşılaştığı zorluklarla başa çıkıp çıkamayacağını bu konuda çaba harcıyıp harcamayacağını, hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için izleyeceği yolu, başarı ya da başarısızlığını, performansını, vereceği kararları önemli ölçüde etkilemektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim öğretim sürecinin bir ögesi olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyleri de ayrıca önem arz etmektedir.

2.8. Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği

Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir. Statü ve saygınlığı, ülke ve kültürle göre değişmekle birlikte öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle, öteden beri sadece bir kazanç kapısı olarak değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak görülmüştür. Türk eğitim tarihinde de bilge kişilerin ve öğretmenlerin hep saygın bir yeri olmuş, öğretmen denince toplumda davranış modeli, örnek insan anlaşılmıştır. Öğretmen hakkında söylenmiş bazı özdeyiş ve atasözlerinde de ona verilen değer açıkça görülür. Kısaca öğretmen, insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar olarak tanımlanmıştır (Şişman, 2003).

Öğretmenlik mesleği 1739 sayılı Milli Eğitim Kanununda da; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.” şeklinde tanımlanmıştır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan tanımların ortak yönlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğretmenlik mesleğinin öncesinde bir eğitim süreci vardır. Bu eğitim sürecinin kültür, özel alan ve pedagojik formasyon boyutları olmalıdır.
- Öğretmen, belli birtakım davranışları bireylere kazandırmaya çalışan kişidir.
- Bu davranışları kazandırabilmesi için bilinçli bir şekilde öğrenme ortamı oluşturmalıdır.

- Bu öğrenme ortamı oluşturma işi özel birtakım teknik beceriler gerektirmektedir (Karip, 2011:380).

2.9. Öğretmen Yeterliği

Yeterlik kavramı, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleri ifade eder. Yeterlik, bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular (Şahin, 2004, akt: Uygur, 2010: 3). Öğretmen yeterlikleri ise öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmıştır (Tanrıöğen ve Sarpkaya, 2011: 248).

Öğretmen formal eğitim kurumlarında öğretimi düzenleyen kişidir. Toplumlarda bireyler zaman zaman çevresindeki bireylere yeni davranışlar kazandırmaya çalışırlar. Burada yeni davranışı kazandırmaya çalışan birey, öğretmen durumundadır. Ancak formal eğitim kurumlarında öğretme faaliyetlerinde bulunan bireylere öğretmen denir. Bu yönüyle öğretmenle öğretmen arasında farklılık bulunmaktadır. Çünkü öğretmenin düzenlediği yaşantılar gelişigüzel iken, öğretmenin düzenlediği yaşantılar planlı, kontrollü ve amaçlıdır.” Eğitim sistemi; öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitim programı, diğer personel, bina, araç-gereç ve çevre öğelerinden oluşan bir sistemdir. Bu sistemin temel öğelerinden biri ise öğretmendir. Çünkü öğretmenin niteliği eğitimdeki kalite ve başarıda önemli ölçüde etkilidir (Öztürk, 2002 akt: Gerek, 2006: 7).

Eğitimin amacı, kişilerin yaşadığı toplumun ve toplumun bağlı olduğu çağdaş dünyanın uyumlu bir üyesi haline getirerek onların çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bireylerin, toplum ve dünyadaki değişme ve gelişmelere ayak uydurabilecek ve katkıda bulunabilecek bir biçimde yetiştirilmeleri gerekir. Bu da, iyi

bir eğitim sisteminin yanında, nitelikli bir öğretmen kadrosu ile sağlanır (Çelikten vd, 2005: 208).

Öğretmen yaptığı işin özelliği nedeniyle geleceğe yön veren bir konumdadır. Ülkenin geleceği olan çocukları yetiştirme görevi öğretmeni bu konuma taşımıştır. Öğrencilerin olabileceğin en iyisi olma noktasında yükümlü olan öğretmen her şeyden önce nitelikçe bu sorunun üstesinden gelebilecek bir yeterliliğe sahip olmalıdır (Bilgen, 1996 akt: Şişman ve Acat, 2003).

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerde bulunması beklenen yeterlikleri “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” adlı hazırlamış olduğu raporda 6 başlık altında toplamıştır. Bunlar;

1) Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim: Öğretmen, öğrencileri birey olarak görür, değer verir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişmeleri için çaba harcar. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında gösterir. Diğer öğretmen, yönetici ve uzmanların başarılı deneyimlerinden yararlanır.

Öz değerlendirme yaparak değişim ve sürekli gelişim için çaba harcar. Yeni bilgi ve fikirlere açıktır, kendisini ve kurumu geliştirmede etkin rol oynar. Mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge vb) izleyerek bunlara uygun davranır.

Alt yeterlikleri;

- Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme
- Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma
- Ulusal ve evrensel değerlere önem verme
- Öz değerlendirme yapma
- Kişisel gelişimi sağlama
- Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama
- Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama
- Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme

2) Öğrenciyi Tanıma: Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir, geldiği ailenin ve çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır.

Alt yeterlikleri;

- Gelişim özelliklerini tanıma
- İlgi ve ihtiyaçları dikkate alma
- Öğrenciye değer verme
- Öğrenciye rehberlik etmek

3) Öğretme ve Öğrenme Süreci: Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini planlar, uygular ve yönetir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlar.

Alt yeterlikleri;

- Dersi planlama
- Materyal hazırlama
- Öğrenme ortamlarını düzenleme
- Ders dışı etkinlikler düzenleme
- Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme
- Zaman yönetimi
- Davranış yönetimi

4) Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme: Öğretmen, öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirir. Öğrencilerin kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlar. Ölçme sonuçlarını daha iyi bir öğretim için kullanır; sonuçları öğrenci, veli, yöneticiler ve öğretmenlerle paylaşır.

Alt yeterlikleri;

- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme
- Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme
- Verileri analize ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama

- Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme

5) Okul, Aile ve Toplum İlişkileri: Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Aileleri ve toplumu eğitim sürecine ve okulun gelişimi ile ilgili çalışmalara katılmaları yönünde teşvik eder.

Alt yeterlikleri;

- Çevreyi tanıma
- Çevre olanaklarından yararlanma
- Okulu kültür merkezi durumuna getirme
- Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık
- Aile katılımı ve işbirliği sağlama

6) Program ve İçerik Bilgisi: Öğretmen, Türk Milli Eğitim Sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir ve uygular.

Alt yeterlikleri;

- Türk Milli Eğitiminin Amaçları ve İlkeleri
- Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi
- Özel alan öğretim programını izleme değerlendirme ve geliştirme (<http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html>, 21.05.2014 tarihinde erişildi).

Yapılan çalışmalar sonucunda sınıf öğretmeni özel alan yeterlikleri ise; 8 yeterlik alanı, 39 yeterlik ve bunlara ait performans göstergelerinden oluşmuştur.

Yeterlik alanları:

- Öğrenme-öğretme ortamı ve gelişim
- İzleme ve değerlendirme
- Bireysel ve mesleki gelişim-toplum ile ilişkiler
- Sanat ve estetik
- Dil becerilerini geliştirme

- Bilimsel ve teknolojik gelişim
- Bireysel sorumluluklar ve sosyalleşme
- Beden eğitimi ve güvenlik

şeklinde belirlenmiştir. (<http://otmg.meb.gov.tr/alansinif.html>, 21.05.2014 tarihinde erişildi).

Özdemir ve Yalın (1998: 16-17-18) iyi bir öğretmenin sahip olması gereken üç önemli yeterliği aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

1. Parçası (İçinde) Olma

- Sınıf problemlerine yol açacak sözel ve sözel olmayan davranışların (dikkatsizlik, sıkıntı gibi) farkında olur.
- Sınıfta ve bireylerde neler olup bittiğini hisseder.
- Öğrencilerden geri bildirim alarak uygun müdahale ve uyarlamalarda bulunur.
- Mantıklı, öğretimin, öğrenmenin, öğretilen konunun ne olduğunu, insanları ve öğrencileri bilir ve bu bilgiyi sınıfın düzenini sağlamada kullanır.
- Duygulara önem verebilir; öğrencileri önemser ve bunu da hareketlerin ve sözlerin yardımıyla gösterebilir.
- Öğrencileri olumlu yorumlarla destekler, böylece de onları öğrenme işleminin içinde doğru çeker.
- Espri yapar; istekli anlatır.
- Öğrencilerle hem bireysel hem de grup açısından yakın ilişkiler kurduğu için soruları ve yorumları yeniden ifade edebilir.
- Konu alanındaki yeni gelişmeleri takip eder.
- Amaçlı hareket eder; hareketlerini ve hızını sınıf ortamına göre ayarlayabilir (oturmak, kalkmak veya yürümek gibi).
- Okul çevresinde ne olup bittiğinden haberdardır. Çevreden veya öğrencilerin ilgi duydukları konulardan örnekler seçer.
- Okul, çevre ve öğrencilerin tarihini ve özgeçmişini inceler.
- Diğer öğretmenler ve çevredekilerle iletişim kurar; meslektaşlarının en iyi becerilerinden yararlanmaya çalışır.

2.Hakim Olma

- Derslerinde öğrencilerin ilgilerini çeker ve sürekliliğini sağlar.
- Tartışmayı akıllıca yönetir; kolaylaştırıcıdır.
- Davranışlarında ciddidir.
- Ne olup bittiğinin üzerinde durur. Öğrenci davranış ve tepkilerini tahmin eder.
- Öğrenci ihtiyaçlarının bilincindedir; tepki göstermeden önce hislerini kontrol eder.
- Amaçlı hareket eder; sözsüz iletişim kurabilir.
- Soru ve yorumlara sözel olduğu kadar sözsüz de tepki gösterir.
- Herkesin rahatça duyabileceği, fakat rahatsız etmeyen bir ses tonuyla konuşur.
- Anlaşılır yönerge ve kelimeler kullanır. Hedefler açıkça görülebilir.
- Öğrenci isimlerini bilir ve kullanır.
- Gerekğinde espri yapar.
- Sınıf içerisinde olan önceki olay ve yorumları hatırlatır ve bunlara atıfta bulunur.
- Derslere hazırlıklıdır. Ayrıntılı bir ders planı hazırlar.
- Gerekli araç-gereçleri hazır durumda bulundurur.
- Sınıfta ve labaratuarda uygun kontrol ve organizasyon düzeyi vardır.
- Öğrencilerine başarılı olma konusunda güvenir.
- Öğretim işinde ciddidir. Kendini sevilen, değerli ve işini iyi yapan biri olarak görür.
- Amaç ve başarılarında grup sorumluluğunu teşvik eder.
- Öğrencilerin tecrübelerinden yararlanır.
- Hatalarını ve eleştirileri dikkate alır.

3.Öğrenci Merkezli Olma

- Daha yararlı olabilmek için her öğrenci hakkında bilgi sahibi olmak ister.
- Öğrenci ihtiyaçlarının bilincindedir.

- Ünite ve günlük ders planlarını öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlar.
- Öğrencilerin sınıf, ders ve program hedeflerini benimsemelerini sağlar.
- İyi bir dinleyicidir.
- Sevgi, ilgi ve öğrenme atmosferi yaratır.
- Öğretim, öğrencilere anlamlı gelir. Anlamlı örnekler verir.
- Bütün öğrencilerin öğrenme sürecine katılımını sağlar.
- Öğrencilere, ezber yerine, problem çözme ve öğrendiklerini uygulama becerileri kazandırmaya çalışır.
- Her bir öğrenciyi tek tek tanımaya çalışır. Okul faaliyetlerine katılır; öğrencilerle etkileşimde bulunur.
- Zaman zaman öğrencilere öğrenme sürecini yönlendirme ve kontrol etme fırsatı verir.
- Öğrencilerin sahip oldukları iyi özellikleri keşfeder ve dikkatleri bu özelliklere çeker.
- Bilgilerin uygulanmasını teşvik eder.

2.10. İdeal Bir Öğretmende Bulunması Gereken Genel Özellikler

Şişman (2009, 246-247) ideal bir öğretmende bulunması gereken genel özellikleri şöyle sıralamıştır: Öğretmen;

1. Ana dilini iyi kullanan, güçlü iletişim becerilerine sahip,
2. İnsanları ve mesleğini seven, topluma hizmet arzusunda olan,
3. Öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörülü, sevecen ve iyimser,
4. Öğrencilere karşı güvenilir, dürüst bir dost ve sırdaş,
5. Öğrencilere karşı açık görüşlü, objektif, tarafsız, adil
6. Öğrencileri takdir eden, öven, yüreklendiren, ödüllendiren,
7. Öğrencilerin beklenti ve gereksinimlerini dikkate alarak görevini icra eden,
8. İçinde yaşadığı toplumun kültürünü oluşturan değerleri ve evrensel değerleri tanıyan,

9. Eğitim biliminin temel kavramlarını tanıyan,
10. Eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemle araştırabilen,
11. Yaratıcı, esnek ve sorun çözücü,
12. Entelektüel yönü gelişmiş (okuyan, araştıran, düşünen),
13. Çocuk ve ergenin fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini ve sorunlarını tanıyan,
14. Çocuk ve ergenin toplumsal ve ailesel çevresini tanıyan,
15. Sabırlı ve duygularını kontrol altında tutabilen,
16. Eğitimde bireysel farklılıkları dikkate alan,
17. Öğrencileri motive eden ve öğrenmeyi kolaylaştıran,
18. Öğretim ve öğrenmeyle ilgili süreç ve yöntemleri bilen,
19. Değişme, yenilik ve gelişmeye açık, kendini sürekli yenileyen,
20. Her türlü değişme ve yeniliklerden haberdar olan,
21. Toplumsal değişimleri anlayıp yorumlayabilen,
22. Bilgi kaynaklarıyla sürekli iletişim hâlinde olan,
23. Dünya ve toplum sorunlarına karşı duyarlı,
24. Yaşadığı toplumu ve çağı anlayıp yorumlayabilen ,
25. Eğitim teknolojisindeki gelişmeleri yakından izleyen,
26. Öğrencileri hayata ve üst öğrenime hazırlayan,
27. Demokrasiyi tüm kurum ve değerleriyle benimseyen,
28. Farklı inanç, görüş ve grupları uzlaştırabilen,
29. Çok kültürlü ortamlarda hizmet verebilen,
30. Yeni değerler geliştirilmesine öncülük eden biri olması beklenmektedir.

2.11. Öğretmen Öz Yeterlik Algısı

Bireyler sosyal bir varlık olarak yaşamını toplum içerisinde sürdürmekte ve bu süreç içerisinde farklı statülerde yer alarak farklı roller üstlenmektedir. Toplumun diğer fertleri tarafından bireye güven duyulması ve sorumluluk verilmesi, bireyin öz yeterlik duygusu geliştirmesine neden olmaktadır. Öz yeterlik duygusunun gelişiminde, toplumun olduğu kadar örgün eğitim kurumlarının da önemi büyüktür. Okullardaki

eğitim-öğretim sürecinde bireyi her açıdan destekleyen ve bireyin öz yeterlik duygusu geliştirmesine neden olan en önemli faktör dersin yönlendirilmesinden sorumlu olan öğretmenlerdir. Bu açıdan ele alındığında; öğretmenin etkili ve başarılı bir eğitim öğretim sürecini gerçekleştirebilmesinin kendi öz yeterlik duygusuna bağlı olacağı söylenebilmektedir (Önen ve Öztuna, 2005, akt: Turcan, 2011: 25).

Konuyla ilgili farklı tanımlar dikkat çekmektedir. Örneğin Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001: 783), öğretmen öz-yeterlik inancını, “bir öğretmenin öğrencilerini beklenen sonuçlara ulaştırma konusunda kendi yeteneğine ilişkin inancı” şeklinde tanımlamıştır. Guskey ve Passaro (1994: 628) ise tarafından öğretmenlerin, öğrencilerine etkili bir eğitim-öğretim verme konusundaki kendilerine güven duymalarına ilişkin inançları, Ashton (1984) tarafından da öğretmenlerin öğrencilerinin performanslarını etkileme kapasitelerine olan inançları şeklinde tanımlamıştır (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy 2001; Guskey ve Passaro 1994; Ashton 1984; akt: Çapri ve Kan, 2006: 49).

Öğretmenin öz yeterlik inancı öğretiminin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenme ortamına katılımını ve öğrencinin öğrenmesini etkilemekte, bu durum aynı zamanda öğrencilerin başarı durumlarını da belirlemektedir. Bu nedenle iyi yetişmiş öğretmen adaylarının her şeyden önce yüksek öz yeterlik inancına sahip olmaları beklenmektedir. Öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek olması, gerek eğitim verdikleri öğrencilerini gerekse kendilerini geliştirmede oldukça önemlidir (Üredi ve Üredi, 2005, akt: Turcan, 2011: 27).

Düşük öz-yeterliğe sahip öğretmenler sınıf kontrolünde öğretmen otoritesini kullanır, disiplin kurallarını katı şekilde uygular, öğrencilerle iletişimi belirli sınırlar içerisinde gerçekleştirir. Öğrenme etkinliklerinde başarı düzeyi düşük öğrencileri dikkate almazlar. Öğrenme ortamları öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre değil, öğretmenin isteğine göre düzenlenir. Yüksek öz-yeterliğe sahip öğretmenler ise, her öğrencinin başarılı olacağına inanır, öğrenme etkinliklerini öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda bireysel farklılıkları dikkate alarak düzenlerler. Öğrencilerle

iletişim kurmaktan çekinmez, sınıf düzeni öğretmen ve öğrencinin karşılıklı güven ilişkileri ile sağlanır (Ashton ve Webb, 1986, akt: Yılmaz ve Çimen, 2008).

Öğretmenlerin sahip oldukları öz yeterlik duygusunun belirlenmesi, öğrencilerin öz yeterlik duygusunun gelişimi açısından da oldukça önemlidir. Çocuk öz yeterlik duygusunu ilk olarak aile içinde daha sonra çevresi ve son olarak da yaşamının büyük birçoğunu geçirdiği okulda kazanmaktadır. Öz yeterlik duygusuna sahip olan bir birey zihnindeki düşünce ve fikirleri kolaylıkla ifade edebilmekte, gerektiği zaman bunları uygulayabilmekte ve bunlarla ilgili yorumlar yapabilmektedir. Öz yeterlik duygusu gelişmiş çocuk, kendine çok daha fazla güvenecek ve karşılaştığı olayların birçoğunda çok daha fazla sorumluluk alacaktır. Güven ve sorumluluk alma duygusu taşımayan bir çocuğun ise yaşadığı çevrede geri planda kalacağı, kendini ifade etmekten kaçınacağı açıktır. Buna göre öğretmenlerin sahip olduğu öz yeterlik duygusunun öğrencinin sahip olduğu öz yeterlik duygusunu etkileyeceği açıktır (MEB, 2004, akt: Avcı, 2008: 33). Bu nedenle öğretmenlerin sahip oldukları öz yeterlik düzeyi ayrıca önemlidir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre yüksek bir yeterlik duygusuna sahip öğretmenlerin özellikleri şöyle özetlenebilir (Kiremit, 2006):

- Öğretmede çok fazla gayret gösterirler,
- Önemli öğretimsel kararları net ve çabuk alırlar,
- Öğretmede daha istekli ve coşkuludurlar,
- Yeni fikirlere ve yeni öğretim yöntemlerini kullanmaya daha yatkındırlar,
- Eğitim programlarını yürütmede daha başarılıdırlar,
- Diğer öğretmenlere göre daha az stresli olurlar,
- Öğrenci yanlış yaptığında öğrenciye karşı daha az eleştireldirler.

2.12. İlgili Araştırmalar

2.12.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Erişen ve Çeliköz (2003) “Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları” adlı çalışmalarında teknik eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerini yeterli görme derecelerini üniversite, bölüm ve cinsiyet değişkenleri açısından incelemişlerdir. Araştırmaya Gazi, Marmara ve Fırat Üniversitesinin Elektrik, Elt-Bilgi, Makine, Matbaa, Metal, Mobilya, Yapı bölümlerinde öğrenim gören 309 öğretmen adayı katılmıştır. Genel tarama modelinde yürütülen araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmen adayı yeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5 boyut ve 43 maddeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte; öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları; (1) öğretilcek alan, (2) öğretimi tasarlama, plânlama, uygulama ve yönetme, (3) öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme, (4) öğretim amacıyla ilgililerle iş birliği yapma ve (5) mesleki gelişim boyutlarında incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin 5 faktöre yönelik toplam varyansı açıklama oranı .62 ve Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı .97 dir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar; öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerini kısmen yeterli bulduklarını ve yeterlilik algılarının üniversite, bölüm ve cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı farklılık oluşturmadığını göstermiştir.

Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Çalışma (Kastamonu İli Örneği)” adlı çalışmada öğretmen adaylarının kendilerini fen öğretimi konusunda yeterli görme düzeyleri ve problem çözme becerileri incelenmiştir. Genel tarama yöntemi ile yapılan bu araştırmanın örneklemini 2003–2004 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Kastamonu Eğitim Fakültesinde eğitim gören Fen Bilgisi, Matematik ve Sınıf Öğretmenliği adaylarından random tabakalama yöntemiyle seçilen 240 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda üç farklı ana bilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançlarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Sınıf Öğretmenliği, Matematik ve Fen Bilgisi

Öğretmenliği Anabilim Dallarında eğitim gören öğretmen adaylarının sınıf seviyelerine göre fen öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türlerinin ve cinsiyetlerinin fen öğretimine yönelik öz yeterlik inanç düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeyi ile problem çözme becerileri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Ekici (2005) araştırmasında eğitim fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançlarını etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmıştır. Araştırma genel tarama modeline göre hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Eğitimi Bölümü, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümü, Makine Eğitimi Bölümü, Matbaa Eğitimi Bölümü, Metal Eğitimi Bölümü, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü, Yapı Eğitimi Bölümünde okuyan toplam 240 öğrenci oluşturmuştur. Ölçme aracı olarak Gibson & Dembo (1984) tarafından hazırlanan ve Guskey ve Passaro (1994) tarafından düzenlenmiş olan iki boyutlu öğretmen öz yeterlik ölçeği ile 4 sorudan oluşan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa katsayısı 0.80 olarak hesaplanmıştır. Araştırma verileri aritmetik ortalama, standart sapma, tek yönlü varyans analizi (F), t-testi ve Scheffe testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik inançlarının oldukça yüksek düzeyde bulunduğunu ve öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik inançlarını cinsiyetleri, sınıfları ve ailelerinin gelir düzeyinin etkilediğini tespit edilmiştir.

Akbulut (2006) yaptığı araştırmasında müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançlarını öğretmenlik öz yeterlik ölçeğini kullanarak saptamaya çalışmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2005–2006 Öğretim Yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; Pamukkale Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; Süleyman Demirel Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı; Muğla Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemi ise 1. sınıf düzeyinde 87 ve 4. sınıf düzeyinde 73 olmak üzere toplam 160 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyleri ve cinsiyetleri bakımından öz yeterlik inançlarında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın bulunup

bulunmadığının saptanmasında ve söz konusu değişkenler açısından öğretmenlik öz yeterlik ölçeği' nde kapsanan derse öğrenci katılımı sağlama, derste öğretimsel stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi boyutları bakımından bir farkın olup olmadığının belirlenmesi için "Mann Whitney U-Testi" uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, müzik öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri bakımından, müzik dersine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinde ve söz konusu bu değişkenler açısından müzik öğretmeni adaylarının müzik dersine ilişkin derse öğrenci katılımı sağlama, öğretimsel stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi boyutlarında öz yeterlik inanç düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kahyaoğlu ve Yangın (2007) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe atılmadan önce öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterliklerinin, cinsiyet, bölüm, öğretim şekli, mezun olunan lise türü ve sınıf düzeyi değişkenleri bakımından belirlenmesini amaçlamıştır. Çalışmaya, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği bölümünden 165, İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünden 119, İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünden 46 olmak üzere toplam 330 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmada beş dereceli likert tipi "Öğretmen adayı öz-yeterlik ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim fen bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarına göre mesleki öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Köse (2007), yaptığı araştırmasında Tschannen-Moran ve Woolfolk- Hoy (1998) tarafından geliştirilen Öğretmen Öz Yeterlik Algısı ölçeğinin yapı geçerliğini, halen öğretmenlik mesleğini sürdüren katılımcılar üzerinde ve bazı değişkenlere göre oluşturulan alt gruplarda sınamayı ve ölçeğin yapısının, oluşturulan bu gruplarda farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Aksaray ilinin değişik okullarında görev yapan 496 sınıf öğretmeni katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeği Türkçe uyarlaması kullanılmıştır. Elde edilen veriler araştırma soruları çerçevesinde açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve çoklu grup analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak öğretmen öz yeterlik algısı ölçeğinin uyum verileri öğretmen grubunda $X^2/sd = 2.35$, NNFI = 0.98, CFI = 0.98, IFI = 0.98, RMSEA = 0.052, GFI = 0.91, AGFI = 0.89 ve

SRMR = 0.046 olarak belirlenmiş, öğretmen öz yeterlik algısı ölçeğinin yapı geçerliği araştırmanın yapıldığı grupta sağlanmıştır. Aynı zamanda cinsiyet, mesleki kıdem, öğretmenlik meslek bilgisi sertifikasına sahip olma, eğitim fakültesi mezunu olup olmama ve öğretmenlik meslek bilgisi sertifikasını aldığı kurum değişkenlerine göre oluşturulan farklı öğretmen gruplarında Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeğinin üç faktörlü yapısı doğrulanmış ve ölçeğin faktör yapısının oluşturulan bu farklı öğretmen gruplarında farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Varol (2007) Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterliklerini incelediği çalışmasını 1., 2., 3., ve 4.sınıftan olmak üzere 138 öğrenci üzerinde uygulamıştır. Araştırmada veriler Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmen yetkinlik beklenti (öz yeterlik) düzeylerini belirlemek amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve daha önce uygulanmış Öğretmen Yetkinlik Beklenti Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin öğretmenlik öz yeterlik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin öğretmenlik öz yeterlik puan ortalamaları arasında bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan istatistik sonuçlara göre, sınıflar arasındaki fark 2. ve 3.sınıflar için anlamlı iken diğer sınıflar için bu fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Mezun olunan okul türüne, cinsiyete, barınma şekline, yerleşim yeri şekline göre öğretmen öz yeterlik beklentisi puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançları cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu Eğitim Fakültesinin Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği bölümünde ve Teknik Eğitim Fakültesinin Elektronik Eğitimi, Bilgisayar Eğitimi, Tasarım ve Konstrüksiyon Eğitimi bölümünde, son sınıfta okuyan ve mezun olabilecek durumda olan 158'i erkek (%63,2), 92'si bayan (%36,8) olmak üzere toplam 250 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarına, “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği (ÖİTÖ)”, “Aday Öğretmenin Kendine İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği (AÖKİYAÖ)” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel

Bilgi Formu” uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde cinsiyetin önemli bir etkisinin olduğu, program ve fakülte değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançları üzerinde ise, cinsiyet, program ve fakülte değişkenlerinin anlamlı bir etkisinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008) tarafın sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmada betimsel tarama modelini kullanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2006 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesinde öğrenim gören 4.sınıf, 223 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Çalışmada veriler “öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançları” ölçeği ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğretmen adaylarının öğretim sürecinin bazı boyutlarına ilişkin öz-yeterlik inançlarının cinsiyete, öğrenim görülen branşı tercih sırası, tercih nedeni ve öğretmenlik yapmaya istekli olmaya yönelik tutum değişkenlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği, buna karşılık öğrenim görülen üniversite, öğretim biçimi ve mezun olunan lise değişkenlerine göre ise öz yeterlik inançlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dılmaç (2009) araştırmasında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının, görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlik düzeylerini tespit etmeyi ve bu düzeylerin sınıf, cinsiyet ve mezun oldukları lise türü açısından değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yapılaş yöntemine göre tarama modelindedir. Örneklemden veri toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının görsel sanatlar öğretimine yönelik düzeylerinin iyi olduğu, genel anlamda kendilerine güvendikleri ve ilköğretimde görsel sanatlar öğretimi konusunda kendilerini yeterli hissettikleri, görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlik düzeylerinin; mezun oldukları lise türüne ve cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği, sınıf

düzeylerine göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın 4.sınıf lehine olduğu tespit edilmiştir.

Oğuz (2009) öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inanç düzeylerini ortaya koymak ve bu inançların; öğrenim gördükleri sınıfa, cinsiyete, öğrenim gördükleri programa, genel akademik başarılarına ve öğrenim gördükleri programdan hoşnut olup olmama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği” ni kullanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2007-2008 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Lisans programlarının birinci ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören toplam 153 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarının oldukça yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları arasında; sınıfa, cinsiyete, öğrenim gördükleri programa ve programlarından hoşnut olup olmama durumlarına göre anlamlı farklar bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inançları arasında genel akademik başarılarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Üstün ve Tekin (2009) çalışmalarında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarında cinsiyete, branşa ve ölçeğin alt boyutlarına göre farklılık olup olmadığını araştırmışlardır. Ölçeğin alt boyutları derse öğrenci katılımı sağlama, derste öğretimsel stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi’ dir. Çalışma 2008-2009 eğitim-öğretim yılında yürütülmüştür. Çalışmada ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini, Eğitim Fakültesi son sınıfta öğrenim gören 620 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini ise 6 branştan (Matematik Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği) 240 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler, öğretmenlik öz yeterlik ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 16.0 kullanılmış, bağımsız gruplar (cinsiyet) için t-testi ve branşlara ilişkin karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik

inançlarında branşa ve cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Derse öğrenci katılımını sağlama alt boyutunda sosyal bilgiler ve matematik, Türkçe ve matematik branşlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğretimsel stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi boyutlarında öz yeterlik inanç düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Cerit (2010) tarafından yapılan araştırmada, Gibson and Dembo'nun öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının yeterlik inançlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Uyarlama çalışması için veriler, 130 birinci ve 275 son sınıf öğrencilerinden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, Gibson ve Dembo'nun TES ölçeğinin Türkiye'de hizmet öncesi sınıf öğretmenlerinin yeterlik inançlarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olmadığı ve birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Çiftçi ve Taşkaya (2010) yaptıkları araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inancı ve iletişim becerileri ile cinsiyetin bu becerilere etkisini incelemişlerdir. Araştırmalarında tarama yöntemini kullanmışlardır. Araştırmanın evrenini sınıf öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemi, Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda 4. sınıfta okumakta olan 240 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin analizi SPSS paket programı ile yapılmıştır. Analizlerde "Pearson Momentler Çarpım Korelasyon" analizi ve "t testi" ile çözümleme yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ve öz yeterlilikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, iletişim becerileri ve öz yeterlilikleri algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gürol ve diğerleri (2010) öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve epistemolojik inançlarını cinsiyet, mezun olunan lise türü, branşı ve bölümü gibi değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında inançlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakmışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerine devam etmekte olan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ve epistemolojik inançlarına

ilişkin toplanan veriler, betimsel istatistikler, t testi ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlilik inancının, kullanılan ölçeğe göre güçlü olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Epistemolojik inanç açısından ise öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inanç boyutu öğretmen adaylarının en olgunlaşmamış olduğu, tek doğrunun var olduğu inanç boyutunda ise daha olgunlaşmamış oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Güvenç (2010) sınıf düzeyine ve cinsiyete göre öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlilik algıları ve öğrenci başarısı sorumluluk algılarını incelediği çalışmasında veri toplama aracı olarak öğretmen mesleki öz yeterlilik algısı ve akademik başarı sorumluluk algısı ölçeklerini kullanmıştır. Araştırmaya Sınıf Öğretmenliği bölümünden 38, Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünden 39, Türkçe Öğretmenliği bölümünden 30 ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 37 olmak üzere toplam 144 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öz yeterlilik algıları ve öğrenci başarısı sorumluluk algıları arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Fen bilgisi öğretmeni adaylarının akademik başarıdan daha fazla sorumluluk aldığı, mesleki öz yeterlilik algılarının da diğer gruptan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının hem mesleki öz yeterlilik algılarında hem de başarı sorumluluk algılarında cinsiyete göre fark olmadığı belirlenmiştir.

Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) yaptıkları çalışmalarında Dellinger, Bobbett, Olivier ve Ellet (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmen Öz yeterlik İnanç Ölçeği” ni Türkçeye uyarlamış ve uyarladıkları bu ölçeği kullanarak sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları cinsiyet, başarı ve öğrenim düzeylerine göre incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubu Marmara Bölgesinde yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören 3. ve 4.sınıf öğretmen adaylarından oluşmuştur. Veriler 2009-2010 akademik yılında toplanmıştır. Araştırmaya 58’i erkek, 185’i kız olmak üzere toplam 243 öğretmen adayı katılmıştır. Ölçeğin uyarlama sürecinde test tekrar-test güvenirlik çalışması kapsamında Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında ise ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. Temel bileşenler

faktör analizi sonucunda ölçeğin 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin tümü ve faktörlerine ilişkin Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Buna ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bulgular, Öğretmen Öz yeterlik İnanç Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir. Başarı düzeylerine göre öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca, adayların öz yeterlik inançlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı, öğrenim düzeylerine göre, 4. sınıfların lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Demirtaş ve diğerleri (2011) araştırmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını bazı değişkenler açısından inceleyerek öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki lisans programlarının 4.sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 1.307 (K=584, E=723) öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini evrenden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen, eğitim fakültesinin Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören toplam 380 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve öğrenim görülen program değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaştığı, mesleğe yönelik tutumlarının ise araştırma değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleğe yönelik tutumları arasında pozitif yönde ancak düşük düzeyde bir korelasyon olduğu belirlenmiştir.

Yıldırım (2011)'ın yazdığı, “ Sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı yüksek lisans tezinin amacı, sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve farklı demografik özelliklere sahip gruplarda bu ilişki durumunu tespit etmektir. Araştırmada İstanbul ili içerisinde yer alan, İlköğretim Bölümü ve Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı bulunan, iki devlet

üniversitesindeki tüm sınıf düzeylerinde öğrenimine devam eden toplam 532 sınıf öğretmeni adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algılarının oldukça yüksek düzeyde, mesleki kaygı düzeylerinin ise düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algılarında ve mesleki kaygı düzeylerinde demografik özelliklerden sadece sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algı düzeylerinin ve mesleki kaygı düzeylerinin paralel olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasında ters yönlü yüksek derecede anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Farklı demografik özelliklere sahip gruplarda, sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasında zıt yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Uysal ve Kösemen (2013) öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarını yaş, cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenleri açısından incelemek üzere yapmış oldukları çalışmalarında tarama modelini kullanmışlardır. Bu çalışmanın araştırma grubunu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n=33), Sınıf Öğretmenliği (n=24), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (n=33), Türkçe Öğretmenliği (n=27) bölümlerinde öğrenim görmekte olan 117 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) kullanılmıştır ve nicel veriler 2012-2013 öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi ve Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının genel öz-yeterlilik inançlarının cinsiyet, yaş, sınıf ve bölüm değişkenleri açısından anlamlı şekilde farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan araştırmaların çoğunda; öğretmen adayları, kendilerini öğretmenlik mesleğine ilişkin yetkin hissetmektedir. Bu durum kendilerini yetkin hisseden öğretmen adaylarının mesleğe başladıktan sonra karşılaşacakları zorluklar karşısında daha dirençli olacakları, öğretme konusunda daha hevesli ve gayretli olacakları, kendilerini geliştirme konusunda ellerinden geleni yapacakları, daha aktif ve

başarılı sınıf ortamları yaratacakları, değişen ve gelişen dünya şartlarına kolay uyum sağlayabilecekleri şeklinde de yorumlanabilir. Ancak bu durum; mesleğe başladıktan sonra beklentilerinin karşılanamama durumunda, iş doyum düzeylerinin düşüklüğüne neden olabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin kendilerini yetkin görmelerinde ve öz yeterlik inanç düzeylerindeki farklılıkların oluşmasında öğrenim hayatları boyunca almış oldukları eğitimlerin, edindikleri tecrübelerin, sosyal yaşantılarının, elde etmiş oldukları başarıların da etkisi olduğu söylenebilir.

2.12.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Watters ve Ginns (1995) tarafından yapılan okul öncesi ve sınıf öğretmen adaylarının fen öğretime yönelik öz yeterlik inançlarını ve fen öğretime yönelik anksiyetesini çeşitli faktörlere göre inceleyen bu araştırmanın çalışma grubunu, Avustralya Üniversitesinde okumakta olan 366 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada 1., 2., ve 3. sınıf öğrencileriyle görüşme yapılmıştır. Araştırmanın sonunda okul öncesi ve sınıf öğretmen adaylarının fen öğretime yönelik öz yeterlik inançlarının düşük olduğu bu yüzden öz yeterlik inançlarını geliştirmek için çalışmalar yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının Fen'e ve fen öğretime yönelik tutumları da düşük olduğundan önemle üzerinde durulması gereken bir durum olduğu ifade edilmiştir (Watters ve Ginns, 1995, akt: Ulu, 2012: 69).

Brownell ve Pajares (1996) “Öğretmenlerin Yeterlik İnançlarının Öğrenme ve Davranış Problemleri Olan Öğrencileri Kaynaştırmadaki Başarılarına İlişkin Algıları Üzerindeki Etkisi” adlı araştırmalarında sınıf öğretmenlerin öğrenme ve davranış problemleri olan öğrencilerin öğretime yönelik yeterlik inançlarını etkileyen faktörleri ve öğretmenlerin yeterlik inançlarının bu konudaki başarıları üzerinde direkt olarak diğer faktörlerden daha güçlü etkisi olup olmadığını tespit etmeye çalışmışlardır. 200 ikinci sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen araştırma sonunda öğretmenlerin yeterlik algısının bu konudaki başarıları üzerinde direkt olarak en güçlü etkiye sahip olduğu ispatlanmıştır (Brownell ve Pajares, 1996, akt: Yıldırım, 2011: 43-44).

Woolfolk-Hoy (2000) tarafından yapılan araştırmada amaç, öğretmenlerin ilk yıllarında ve öğrencilik hayatındaki öz yeterlik inançlarını değerlendirmek, öz yeterliklerini değiştiren ilgili faktörleri tanımlamak, öz yeterliğin gelişimini sağlamak amacı ile profesyonel öğretmenlerle stajyer öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterliklerini karşılaştırmaktır. Araştırmanın örneklemini 53 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin öz yeterlik algılarının matematik ve fen derslerinde tecrübeli öğretmenlere göre daha düşük olduğu, öz yeterlik algılarının okul yönetiminden, ailenin ve iş arkadaşlarının görüşlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Woolfolk-Hoy, 2000, akt: Bal, 2010: 40).

Friedman ve Kass (2002)'ın yaptığı “Öğretmen Öz Yeterliği” adlı çalışmanın amacı öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, okuldaki diğer meslektaşları ve personellerle olan ilişkilerine nasıl yansıdığını araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini 555 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen öğretmenlik kişisel yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek sınıf içi etkinlikleri düzenleme becerileri; konu alanı uzmanlıkları; öğrencilerle, ailelerle, iş arkadaşları ve yönetimle olan ilişkileri ve okulda bir organizatör olarak etkinlik derecesini belirlemeye yönelik toplam 4 alt boyuttan oluşmuştur. Her boyutta 11 soru bulunan ölçek 6’lı likert tipinde hazırlanmıştır. Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin öz yeterliklerinin öğretim süreci içerisindeki performanslarını, yaptıkları işlerin niteliğini, organizasyon başlatmalarını ve sosyal yeteneklere olan inançlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Friedman ve Kass, 2002, akt: Denizoglu, 2008: 55-56).

Okech (2004) 180 İlköğretim fen bilgisi öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin öz-yeterlik algıları, duygusal zekaları, öğretim deneyimlerinin süresi, kültürel durumları, yaş ve cinsiyetleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonunda, öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ve duygusal zekaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda öğretmenlerin duygusal zekaları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterirken, mesleki deneyimleri ve yaşları ile duygusal zekaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Okech, 2004, akt: Şahin, 2010: 52).

Daughetry (2005) “Öğretmen yeterliği ve öğretmenlerin sınıftaki davranışlarına etkisi” adlı doktora tezinde öğretmen yeterliğinin tecrübe, sınıf seviyesi ve mesleki gelişimle ilgisini araştırmıştır. Araştırmaya katılan 891 öğretmen, öğretmen öz yeterlik ölçeğini (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2001) ve öğrenciyle iletişim, eğitimsel stratejiler, sınıf yönetimiyle ilgili öz değerlendirme raporunu cevap vermişlerdir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlik tecrübesi çok olan ve daha küçük sınıflara giren öğretmenlerin öğretmen yeterliklerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mesleki gelişim ile öğretmen yeterliği arasında ise herhangi bir ilişki bulunmamıştır (Daughetry, 2005, akt: Benzer, 2011: 27-28).

Muhonen (2005) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleki uygulama ve değerlendirme süreçleri incelenmiştir. Araştırma sonunda, öğretmenlerin öz-yeterlik algı düzeylerinin, öğrencileri ile işbirliği yapmalarının ve onların birçok şeyi öğrenebildiklerine olan inançlarının bireysel ve mesleki gelişimlerine belirgin biçimde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Muhonen, 2005, akt: Şahin, 2010: 53).

BÖLÜM III

3. Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama yöntemi ve aracı, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem

2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 1.,2.,3. ve 4.sınıf öğrencileri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmada çalışma evrenin tamamına ulaşıldığından örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan

öğrencilerin dağılımı Tablo 3.1’de verilmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin demografik özelliklerine ait yüzde frekans dağılımları da Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3-1. 2012-2013 Eğitim öğretim yılı Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrenci sayıları

		Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam	Genel Toplam
1.SINIF	1.Öğretim	92	29	121	121
	2.Öğretim	-	-	-	
2.SINIF	1.Öğretim	80	30	110	210
	2.Öğretim	67	33	100	
3.SINIF	1.Öğretim	77	20	97	188
	2.Öğretim	82	9	91	
4.SINIF	1.Öğretim	61	31	92	171
	2.Öğretim	60	19	79	
TOPLAM	1.Öğretim	310	110	420	690
	2.Öğretim	209	61	270	
	Toplam	519	171	690	

2012-2013 Eğitim öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1.sınıf 1.öğretimde 92 kız, 29 erkek (121 öğrenci), 2.Sınıf 1.öğretimde 80 kız, 30 erkek (110 öğrenci), 2.öğretimde 67 kız, 33 erkek (100 öğrenci), 3.sınıf 1.öğretimde 77 kız, 20 erkek (97 öğrenci), 2.öğretimde 82 kız, 9 erkek (91 öğrenci), 4.sınıf 1.öğretimde 61 kız, 31 erkek (92 öğrenci), 2.öğretimde 60 kız, 19 erkek (79 öğrenci) olmak üzere toplam 690 öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırma 690 sınıf öğretmeni adayına uygulanmıştır. Ancak 450 sınıf öğretmeni adayı konuya ilişkin görüş belirtmiş ve değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 3-2. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin demografik özellikleri

		F	%
Cinsiyet	Kız	351	78,0
	Erkek	99	22,0
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	101	22,4
	1.Öğretim	101	36,3
	2.Öğretim	-	-
	2.Sınıf	189	42,0
	1.Öğretim	99	35,6
	2.Öğretim	90	52,3
	3.Sınıf	93	20,7
	1.Öğretim	41	14,7
	2.Öğretim	52	30,2
	4.Sınıf	67	14,9
	1.Öğretim	37	13,3
	2.Öğretim	30	17,4
Öğretim Şekli	1.Öğretim	278	61,8
	2.Öğretim	172	38,2
Mezun Olunan Lise Türü	Genel Lise	236	52,4
	Anadolu Lisesi	170	37,8
	Anadolu Öğretmen Lisesi	24	5,3
	Diğer	20	4,4
Lisansüstü Eğitim Yapmak İstiyor musunuz?	Evet	226	50,2
	Hayır	224	49,8
Akademik Başarı	Düşük (1.00-2.49)	195	43,3
	Orta (2.50-2.92)	183	40,7
	Yüksek (2.93-4.00)	72	16,0

Tablo 3-2’de araştırmaya katılan sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının %78’i kız, %22’si erkektir. Sınıflara göre dağılım incelendiğinde, %22,4’nün 1.Sınıf, %42,0’sinin 2.Sınıf, %20,7’sinin 3.Sınıf, %14,9’nun 4.Sınıf olduğu görülmektedir. %61,8’i 1.Öğretimde öğrenim görürken, %38,2’si 2.Öğretimde öğrenim görmektedir. %52,4’ü Genel lise mezunuyken, %37,8’i Anadolu lisesi, %5,3’ü Anadolu Öğretmen lisesi, %4,4’ü ise başka bir lise türünden mezun olmuştur. %50,2’si lisansüstü eğitim yapmak isterken, %49,8’i lisansüstü eğitim yapmak istememektedir. Akademik başarı düzeyleri incelendiğinde %43,3’nün düşük, %40,7’sinin orta, %16,0’sinin yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırma verileri, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veri toplama aracı bizzat araştırmacı tarafından elden öğretmen adaylarına dağıtılmış ve gerekli tüm açıklamalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu bilgi formunda araştırmanın amacına göre sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyeti, sınıf düzeyi, öğretim şekli, mezun oldukları lise türü, lisansüstü eğitim yapma isteği, akademik başarı düzeyi ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

3.3.2. Öğretmen öz yeterlik ölçeği

Araştırmada Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen “Teachers’ Sense of Efficacy Scale” (TSES- Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği) nin uzun formu kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması ise Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. Çapa ve arkadaşları (2005), ölçeği “Turkish Version of the Teachers’ Sense of Efficacy Scale” şeklinde adlandırmıştır. Araştırmacılar, 628 adet Türk öğretmen adayı üzerinde yaptıkları çalışma sonunda, güvenirlik değerlerini; toplam öz-yeterlik puanı için 0,93; öğrenci katılımında yeterlik için 0,82; öğretimsel stratejilerde yeterlik için 0,86; sınıf yönetiminde yeterlik için 0,84 bulmuştur (Yavuz, 2009).

Öz-yeterlik ölçeği toplam 24 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar; öğrenci katılımında yeterlik, öğretimsel stratejilerde yeterlik, sınıf yönetiminde yeterliktir. Maddeler dokuzlu dereceleme sistemine göre hazırlanmış ve “1=Yetersiz; 3=Çok az yeterli; 5=Biraz yeterli; 7= Oldukça yeterli; 9= Çok yeterli” şeklinde puanlanmıştır. Alt boyutları içeren maddeler şöyledir:

- Öğrenci katılımında yeterlik (ÖK) : 1, 2, 4, 6, 9, 12, 14, 22
- Öğretimsel stratejilerde yeterlik (ÖS): 7, 10, 11, 17, 18, 20,23, 24
- Sınıf yönetiminde yeterlik (SY) : 3, 5, 8, 13, 15,16, 19, 21

Buna göre, öğretmenlerin öz-yeterlikleri ile ilgili maddelerin ortalama puanları değerlendirilirken aşağıdaki puan aralıkları kullanılmaktadır (Yavuz, 2009):

Tablo 3-3.Öğretmen öz-yeterlik anketinin puan aralıkları

1.00-2.59	2.60-4.19	4.20-5.79	5.80-7.39	7.40-9.00
Yetersiz	Çok az yeterli	Biraz yeterli	Oldukça yeterli	Çok yeterli

(Tekin, 2007, akt: Yavuz, 2009: 51)

Öğretmen öz-yeterliğinin toplam puanı değerlendirilirken, her bir soruya verilen cevapların aritmetik ortalamasına bakılmaktadır. Ortalama 9'a ne kadar yakınsa, öğretmen öz-yeterliğinin de o kadar yüksek olduğu anlamına gelir. Alt boyutların değerlendirilmesinde de, her bir alt boyutu içeren soruların ortalamalarının 9'a yakınlığına bakılır. Ortalama 9'a ne kadar yakınsa, öğretmen yeterliğinin de o kadar yüksek olduğu anlamına gelir. Araştırmacılar yaptıkları çalışmalar sonucunda, öğretmen öz- yeterlik ölçeğinin toplam puanının ve alt boyutlara ait puanların güvenilirliklerini oldukça yüksek bulmuşlardır. Bunlar; toplam öz-yeterlik puanı için 0,94; öğrenci katılımında yeterlik için 0,87; öğretimsel stratejilerde yeterlik için 0,91; sınıf yönetiminde yeterlik için 0,90'dır (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001, akt: Seçkin, 2011: 58) .

Yapılan bu çalışmada ise; öğretmen adaylarının öz yeterlik ölçeğinin toplam puanını ve alt boyutlara ait puanların güvenilirliklerini oldukça yüksek bulunmuştur. Bunlar; toplam öz yeterlik puanı için 0,94; öğrenci katılımında yeterlik için 0,86; öğretimsel stratejilerde yeterlik için 0,88; sınıf yönetiminde yeterlik için 0,87'dir.

Köse (2007), Tschannen-Moran ve Hoy tarafından geliştirilen Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeğinin yapı geçerliğini halen öğretmenlik mesleğini sürdüren katılımcılar üzerinde ve bazı değişkenlere göre oluşturulan alt gruplarda sınımış ve ölçeğin yapısının oluşturulan bu gruplarda farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır.

Köse (2007), araştırma sonunda öğrenci güdülenmesi, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi boyutlarından oluşan üç faktörlü model ile ölçekten elde edilen veri grubunun iyi uyum gösterdiğini ifade etmiştir. Araştırmada ayrıca, bazı değişkenlere göre oluşturulan farklı öğretmen gruplarında Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeğinin üç faktörlü yapısı doğrulanmış ve ölçeğin faktör yapısının oluşturulan bu farklı öğretmen gruplarında farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

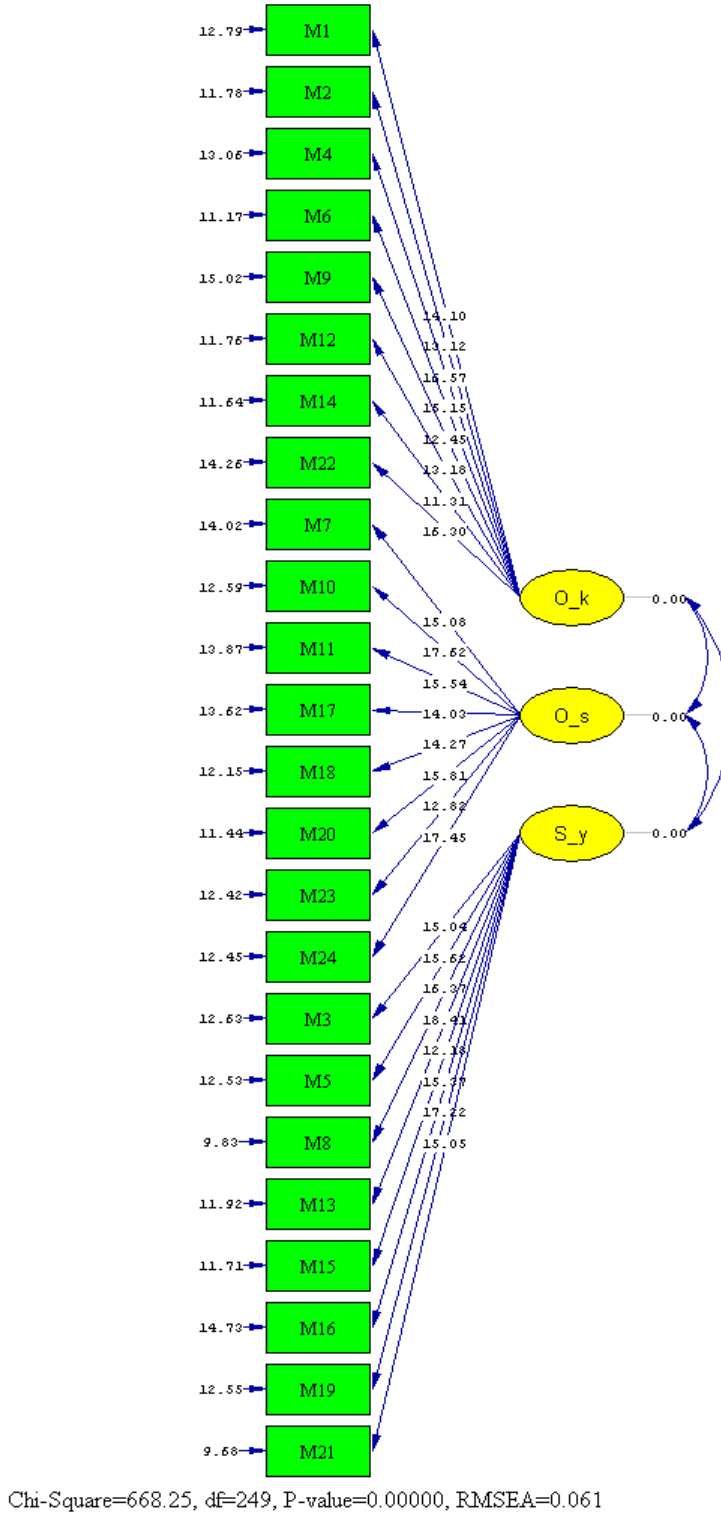
3.4. Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

24 maddeden oluşan öğretmen öz yeterlik ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin faktör yük değerleri (Lambda), her bir madde ile örtük değişken arasındaki ilişkinin gücünü belirleyen çoklu korelasyonun karesi (R^2) değeri ve ilişkinin manidarlığını gösteren t değerleri Tablo 3-4’de gösterilmiştir.

Tablo 3-4. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Alt Ölçek	Madde no	Lamda	t değeri	r^2
Öğrenci katılımında yeterlik	M1	0,64	14,1	0.41
	M2	0,61	13,12	0.37
	M4	0,71	16,57	0.50
	M6	0,66	15,15	0.44
	M9	0,6	12,45	0.36
	M12	0,62	13,18	0.39
	M14	0,57	11,31	0.33
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	M22	0,7	16,3	0.49
	M7	0,66	15,08	0.44
	M10	0,72	17,62	0.52
	M11	0,67	15,54	0.45
	M17	0,64	14,03	0.41
	M18	0,63	14,27	0.40
	M20	0,67	15,81	0.45
Sınıf yönetiminde yeterlik	M23	0,62	12,82	0.39
	M24	0,69	17,45	0.47
	M3	0,66	15,04	0.43
	M5	0,68	15,62	0.46
	M8	0,71	16,37	0.50
	M13	0,75	18,41	0.56
	M15	0,6	12,18	0.36
	M16	0,66	15,37	0.44
	M19	0,74	17,22	0.55
	M21	0,66	15,05	0.43

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre tüm maddelerin t değerleri anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bir başka deyişle, ölçekten herhangi bir madde çıkarılmasına gerek duyulmamıştır. T değerlerine ilişkin yol grafiği Şekil 3-1’de de gösterilmiştir.

Şekil 3-1. T değerlerine ilişkin yol grafiği

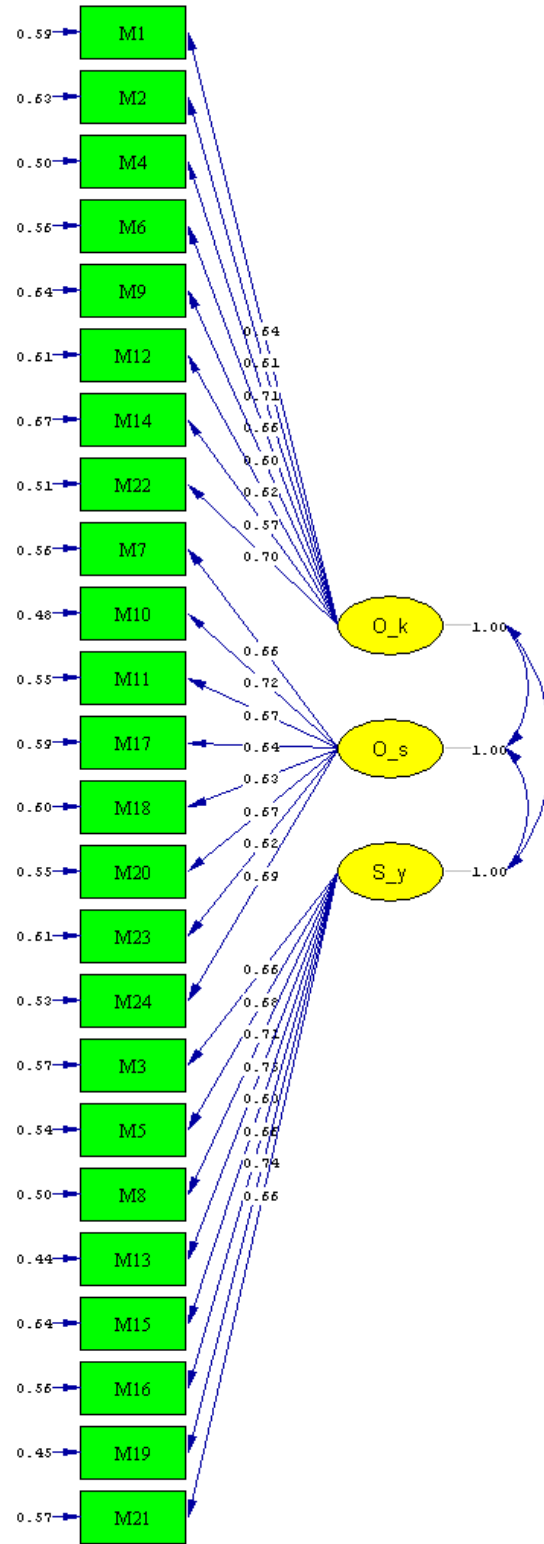
Uyum indeksleri gözlenen verinin üç boyutlu olan modele iyi uyum gösterdiğini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarını ölçmek amacıyla hazırlanmış 24 maddelik modelin uyum indeksleri Tablo 3-5’de gösterilmiştir.

Tablo 3-5. Ölçek maddelerinin faktör yapısı için uyum iyilik indeksleri

İyilik Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Sınır	Değer
X^2/sd	<5 Orta düzeyde <3 İyi uyum	668.25/249 = 2.68
GFI	>0.90	0.85
CFI	>0.90	0.97
NFI	>0.90	0.96
NNFI	>0.90	0.97
RFI	>0.85	0.96
S-RMR	< 0.08	0.049
RMSEA	< 0.08	0.061

Tablo 3-5’e göre benzerlik oranı ki-kare istatistiği $X^2(249) = 668.25$, $P < 0.01$, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA) = 0.061; standardize edilmiş kök ortalama kare artık (S-RMR) = 0.049; karşılaştırmalı uyum endeksi (CFI) = 0.97; uyum iyiliği endeksi (GFI) = 0.85; normlanmış uyum endeksi (NFI) = 0.96; görel uyum endeksi (RFI) = 0.96 olarak belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar üretildiği söylenebilir.

Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin yer aldığı yol (path) grafiği ise Şekil 3-2’de gösterilmiştir.

Chi-Square=668.25, df=249, P-value=0.00000, RMSEA=0.061

Şekil 3-2. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin yer aldığı yol (path) grafiği

3.5. Verilerin Analizi

Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek ve öz yeterlik inançlarının bağımsız değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için uygulanan anketlerden elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programında analiz edilmiş olup anlamlılık düzeyi 0.05 olarak ele alınmıştır.

1) Araştırmanın birinci alt problemde, Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla; aritmetik ortalama, standart sapma analizleri yapılmıştır.

2) İkinci alt probleme ait verilerin çözümlenmesinde;

a. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem için t testi uygulanmıştır.

b. Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

c. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim şekline göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiştir.

d. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Kruskal Walls Testi (gruplardaki kişi sayısı 30'dan az olduğu için) uygulanmıştır.

e. Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma isteme durumlarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiştir.

f. Sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda yapılan analizlere dayalı olarak bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilmiştir.

4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar

Araştırmanın birinci alt probleminde sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğu incelenmiştir.

Tablo 4-1. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi ve boyutları açısından öz yeterlik inanç düzeyleri

		Öğrenci katılımında yeterlik		Öğretimsel stratejilerde yeterlik		Sınıf yönetiminde yeterlik		Genel Öz yeterlik düzeyi		
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	
Sınıf	1.sınıf	1.Öğretim	7,06	1,03	6,80	1,10	7,06	1,02	6,97	0,97
		2.Öğretim	-	-	-	-	-	-	-	-
	2.sınıf	1.Öğretim	6,88	1,13	6,88	1,18	6,83	1,17	6,86	1,09
		2.Öğretim	7,07	1,05	7,03	1,05	7,23	1,10	7,11	0,98
	3.sınıf	1.Öğretim	7,13	0,83	7,14	0,90	7,12	0,91	7,13	0,81
		2.Öğretim	7,03	0,77	6,88	0,90	6,92	0,96	6,94	0,80
	4.sınıf	1.Öğretim	7,08	0,80	6,90	0,78	6,74	0,86	6,91	0,76
		2.Öğretim	7,10	1,07	7,12	1,00	7,21	1,10	7,14	1,02

1.Sınıf öğrencileri öğretmenlik mesleği öz yeterlik inançları düzeyi açısından 1.Öğretim öğrencileri öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 7.06 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 6.80 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 7.06 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 6.97 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda 1.Sınıf 2.Öğretimde öğrenim gören öğrenci bulunmamaktadır.

2.Sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları düzeyi açısından 1.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 6.88 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 6.88 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 6.83 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 6.86 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir. 2.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler ise öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 7.07 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 7.03 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 7.23 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 7.11 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

3.Sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları düzeyi açısından 1.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler öğrenci katılımında yeterlik alt

boyutunda 7.13 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 7.14 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 7.12 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 7.13 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir. 2.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler ise öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 7.03 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 6.88 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 6.92 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 6.94 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.Sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları düzeyi açısından 1.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 7.08 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 6.90 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 6.74 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 6.91 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir. 2.Öğretimde öğrenim gören öğrenciler ise öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunda 7.10 ortalama ile “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik alt boyutunda 7.12 ortalama ile “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunda 7.21 ortalama ile “oldukça yeterli”, genel öz yeterlik düzeyi açısından 7.14 ortalama ile “oldukça yeterli” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının genel sonuçları Tablo 4-2’de gösterilmiştir.

Tablo 4-2. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının düzeyi

	$\bar{X}$	ss	Öz Yeterlik Düzeyi
Öğrenci katılımında yeterlik	7,03	1,00	Oldukça yeterli
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	6,93	1,04	Oldukça yeterli
Sınıf yönetiminde yeterlik	7,02	1,06	Oldukça yeterli
Genel öz yeterlik düzeyi	6,99	0,96	Oldukça yeterli

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlilik ölçek puanlarının ortalaması $\bar{X}=6.99$ olarak hesaplanmıştır. Bu ortalama için sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç

düzeylerinin “oldukça yeterli” olduğu söylenebilir. Bu durum öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının oldukça yüksek olarak algıladıklarını ve öğretmenlik mesleğinde başarılı olacaklarına ilişkin inançlarının da oldukça yeterli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Alt boyutlar değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında yeterlik boyutunda ($\bar{X}=7.03$) en yüksek ortalamaya sahip oldukları gözlenmiştir.

Yavuz (2009) da yapmış olduğu benzer bir çalışmada öğretmen adaylarının genel öz yeterlik, öğrenci katılımında yeterlik, öğretimsel stratejilerde yeterlik ve sınıf yönetiminde yeterlik boyutlarında kendilerini “oldukça yeterli” hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Alt boyutlar incelendiğinde ise öğrenci katılımında yeterlik alt boyutunun en düşük ortalamaya sahip olduğunu, sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun ise en yüksek ortalamaya sahip olduğunu tespit etmiştir. Erişen ve Çeliköz (2003) ise yapmış oldukları çalışmalarında öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerini kısmen yeterli buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Oğuz (2009) benzer araştırmasında öğretmen adaylarının; öğrenci katılımını sağlama, öğretim stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi alt boyutlarına ilişkin öz yeterlik inançlarının ve toplam öğretmen öz yeterlik inançlarının “oldukça yeterli” düzeyde olduğunu belirlemiştir. Ekici (2005) eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik öz yeterlik inançlarını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik öz yeterlik inançlarının oldukça yüksek düzeyde bulmuştur.

4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar

Araştırmanın ikinci alt probleminde sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları bağımsız değişkenler açısından;

- a) cinsiyet,
- b) sınıf düzeyi,
- c) öğretim şekli,

- d) mezun olunan okul,
- e) lisansüstü eğitim yapma isteği,
- f) akademik başarı düzeyine göre,

anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusu incelenmiştir. Bu alt probleme ait bulgular Tablo 4-3., Tablo 4-4., Tablo 4-5., Tablo 4-6., Tablo 4-7 ve Tablo 4-8’de gösterilmiştir.

a) Cinsiyet

Araştırmanın ikinci alt probleminde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Sınıf öğretmeni adayları (1) Kız (2) Erkek olmak üzere iki gruba ayrılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4-3’de gösterilmiştir.

Tablo 4-3. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	Sd	p
Öğrenci katılımında yeterlik	Kız	351	7,06	0,97	1,196	448	0,233
	Erkek	99	6,93	1,10			
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	Kız	351	6,94	1,02	0,295	448	0,768
	Erkek	99	6,90	1,11			
Sınıf yönetiminde yeterlik	Kız	351	6,99	1,05	-0,979	448	0,328
	Erkek	99	7,11	1,09			
Genel öz yeterlik düzeyi	Kız	351	7,00	0,95	0,162	448	0,871
	Erkek	99	6,98	1,00			

Kız sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında yeterlik ($\bar{X}=7.06$); öğretimsel stratejilerde yeterlik ($\bar{X}=6.94$) düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.00$), erkek sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Erkek sınıf öğretmeni adaylarının ise Sınıf yönetiminde yeterlik ($\bar{X}=7.11$) düzeyleri, kız sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak kadın ve erkek sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, Sınıf

yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır($p>0.05$).

Başaran (2010) da müzik öğretmenleri adayları ile yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet değişkenine göre müzik öğretmeni adaylarının öz yeterlik algılarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Güvenç (2010) de benzer araştırmasında 2008-2009 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ana bilim dallarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirlemiştir. Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) da çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öz yeterlik inançlarının farklılaşmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Çiftçi ve Taşkaya (2010) yapmış oldukları araştırmalarında sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Üstün ve Tekin (2009) de çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu araştırma bulgularından farklı olarak Çapri ve Çelikkaleli (2008) ise çalışmalarında cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançlarının kız öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

b) Sınıf Düzeyi

Araştırmanın ikinci alt probleminde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları sınıf düzeyi değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları (1) 1.Sınıf, (2) 2.Sınıf, (3) 3.Sınıf, (4) 4.Sınıf olmak üzere dört gruba ayrılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Tek-Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 4-4’de gösterilmiştir.

Tablo 4-4. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi değişkenine ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları

		N	$\bar{X}$	ss	F	P
Öğrenci katılımında yeterlik	1.Sınıf	101	7,06	1,03	0,379	0,768
	2.Sınıf	189	6,97	1,10		
	3.Sınıf	93	7,07	0,79		
	4.Sınıf	67	7,09	0,93		
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	1.Sınıf	101	6,80	1,10	0,774	0,509
	2.Sınıf	189	6,95	1,12		
	3.Sınıf	93	6,99	0,90		
	4.Sınıf	67	6,98	0,89		
Sınıf yönetiminde yeterlik	1.Sınıf	101	7,06	1,02	0,156	0,926
	2.Sınıf	189	7,02	1,15		
	3.Sınıf	93	7,01	0,94		
	4.Sınıf	67	6,95	1,00		
Genel öz yeterlik düzeyi	1.Sınıf	101	6,97	0,97	0,070	0,976
	2.Sınıf	189	6,98	1,04		
	3.Sınıf	93	7,03	0,81		
	4.Sınıf	67	7,01	0,88		

1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetiminde öz yeterlilik ($\bar{X}=7.06$) düzeyleri; 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=6.99$) öz yeterlik düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.03$) ve 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenci katılımında öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.09$) daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Seçkin (2011) yapmış olduğu araştırmasında beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarını 1. ve 4.sınıf düzeyine göre incelemiş ve öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kahyaoğlu ve Yangın (2007) da çalışmalarında öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik düzeylerinin sınıf düzeylerine göre herhangi bir farklılaşma göstermediğini tespit etmişlerdir. Akbulut (2006) da benzer araştırmasında müzik öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi değişkeni bakımından müzik dersine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığını

belirlemiştir. Uysal ve Kösemen (2013) araştırmalarında öğretmen adaylarının genel öz yeterlik inançlarının sınıf değişkeni açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

c) Öğretim Şekli

Araştırmanın ikinci alt problemde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları öğretim şekli değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları (1) 1.Öğretim, (2) 2.Öğretim, olmak üzere iki gruba ayrılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim şekline göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4-5’de gösterilmiştir.

Tablo 4-5. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim şekli değişkenine göre t-testi sonuçları

	Öğretim Şekli	N	$\bar{X}$	ss	t	Sd	P
Öğrenci katılımında yeterlik	1.Öğretim	278	7,01	1,01	-0,556	448	0,578
	2.Öğretim	172	7,06	0,97			
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	1.Öğretim	278	6,89	1,07	-1,040	448	0,299
	2.Öğretim	172	7,00	1,00			
Sınıf yönetiminde yeterlik	1.Öğretim	278	6,95	1,05	-1,867	448	0,063
	2.Öğretim	172	7,14	1,06			
Genel öz yeterlik düzeyi	1.Öğretim	278	6,95	0,97	-1,257	448	0,209
	2.Öğretim	172	7,07	0,94			

İkinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.06$); öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.00$), sınıf yönetiminde ($\bar{X}=7.14$) yeterlik düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.07$), birinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim şekline göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Demirtaş ve diğerleri (2011) yapmış oldukları çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının öğrenim türü değişkenine göre öz yeterlik ölçeğinin

hem alt boyutlarında hem de toplamında anlamlı biçimde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Özdemir (2008) de yaptığı araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecinin bazı boyutlarına ilişkin öz yeterlik inançlarının öğretim biçimi değişkenine göre öz yeterlik inançlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığını belirlemiştir. Kan (2007) benzer araştırmasında öğretmen adaylarının öz yetkinlik düzeylerinin öğretim türlerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

d) Mezun Olunan Okul

Araştırmanın ikinci alt problemde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları mezun olunan okul değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları (1) Genel Lise, (2) Anadolu Lisesi, (3) Anadolu Öğretmen Lisesi, (4) Diğer okul türleri olmak üzere dört gruba ayrılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Walls testi (gruplardaki kişi sayısı 30'dan az olduğu için) ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 4-6'da gösterilmiştir.

Tablo 4-6. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan okul değişkenine göre Kruskal Walls testi sonuçları

		N	$\bar{X}$	ss	Kruskal Walls Testi	P
Öğrenci katılımında yeterlik	Genel lise	236	7,01	1,02	0,922	0,820
	Anadolu Lisesi	170	7,05	0,90		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	24	7,05	1,16		
	Diğer	20	7,13	1,37		
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	Genel lise	236	6,93	1,08	0,630	0,890
	Anadolu Lisesi	170	6,92	0,93		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	24	7,03	1,20		
	Diğer	20	6,93	1,33		
Sınıf yönetiminde yeterlik	Genel lise	236	6,99	1,03	0,648	0,885
	Anadolu Lisesi	170	7,04	1,05		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	24	7,12	1,02		
	Diğer	20	7,03	1,41		
Genel öz yeterlik düzeyi	Genel lise	236	6,97	0,98	0,470	0,925
	Anadolu Lisesi	170	7,01	0,87		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	24	7,07	1,03		
	Diğer	20	7,03	1,33		

Anadolu öğretmen liselerinden mezun olan öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.03$) öz yeterlik düzeyleri, sınıf yönetiminde öz yeterlilik ($\bar{X}=7.12$) düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.07$) daha yüksek bulunmuştur. Mezun olduğu lise diğer grubunda olan öğretmen adaylarının ise öğrenci katılımında öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.13$) daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Gürol ve diğerleri (2010) yapmış oldukları benzer bir araştırmada öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inancının lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemişlerdir. Varol (2007) yaptığı çalışmada da beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin mezun oldukları lise türüne göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Seferoğlu (2004) önceki araştırma bulgularına paralel olarak yapmış olduğu öğretmen adaylarının öğretmen yeterlilikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri konulu çalışmada mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Dilmaç (2009) çalışmada görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlik düzeylerinin mezun oldukları lise türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

e) Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği

Araştırmanın ikinci alt problemünde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları lisansüstü eğitim yapma isteği değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları (1) Evet, (2) Hayır, olmak üzere iki gruba ayrılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma isteme durumlarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4-7’de gösterilmiştir.

Tablo 4-7. Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma isteği değişkenine göre t-testi sonuçları

Lisansüstü eğitim yapmak istiyor musunuz?		N	$\bar{X}$	ss	t	Sd	P
Öğrenci katılımında yeterlik	Evet	226	7,12	1,01	1,945	448	0,052
	Hayır	224	6,94	0,98			
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	Evet	226	7,04	1,04	2,215	448	0,027*
	Hayır	224	6,82	1,04			
Sınıf yönetiminde yeterlik	Evet	226	7,09	1,01	1,434	448	0,152
	Hayır	224	6,95	1,10			
Genel öz yeterlik düzeyi	Evet	226	7,08	0,94	2,008	448	0,045*
	Hayır	224	6,90	0,97			

*p<0.05

Lisansüstü eğitim yapmak isteyen sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.12$); öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.04$), sınıf yönetiminde ($\bar{X}=7.09$) yeterlik düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.08$) daha yüksek bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapmak isteyip istememe durumlarına göre Öğretimsel stratejilerde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma durumlarına göre öğrenci katılımında, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Derman (2007) benzer araştırmasında kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik algılarının lisansüstü eğitim yapma isteğine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

f) Akademik Başarı Düzeyi

Araştırmanın ikinci alt problemünde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları akademik başarı düzeyi değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları (1) Düşük (1.00-2.49), (2) Orta (2.50-2.92), (3) Yüksek (2.93-4.00) olmak üzere üç gruba ayrılmış ve akademik başarı düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 4-8’de gösterilmiştir.

Tablo 4-8. Sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeyi değişkenine ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları

		N	$\bar{X}$	ss	F	P
Öğrenci katılımında yeterlik	Düşük (1.00-2.49)	195	7,03	1,03	0,662	0,516
	Orta (2.50-2.92)	183	6,98	0,96		
	Yüksek (2.93-4.00)	72	7,14	1,00		
Öğretimsel stratejilerde yeterlik	Düşük (1.00-2.49)	195	6,95	1,06	0,169	0,845
	Orta (2.50-2.92)	183	6,90	1,02		
	Yüksek (2.93-4.00)	72	6,97	1,05		
Sınıf yönetiminde yeterlik	Düşük (1.00-2.49)	195	7,07	1,08	0,485	0,616
	Orta (2.50-2.92)	183	7,00	1,02		
	Yüksek (2.93-4.00)	72	6,93	1,10		
Genel öz yeterlik düzeyi	Düşük (1.00-2.49)	195	7,02	0,98	0,193	0,824
	Orta (2.50-2.92)	183	6,96	0,93		
	Yüksek (2.93-4.00)	72	7,03	0,99		

Akademik başarı ortalaması yüksek (2,93-4,00) olan öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}$ =6.97) öz yeterlik düzeyleri, öğrenci katılımında ($\bar{X}$ =7.14) öz yeterlik düzeyleri ve genel öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}$ =7.03) daha yüksek bulunmuştur. Akademik başarı ortalaması düşük olan öğretmen adaylarının ise sınıf yönetiminde öz yeterlilik ($\bar{X}$ =7.07) düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeylerine göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Yıldırım (2011), yaptığı araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterlik algılarının akademik başarı algısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) da çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının başarı düzeylerine göre öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Gerçek ve diğerleri (2006) benzer araştırmalarında biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji öğretimindeki öz yeterlik inançlarında akademik başarılarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar neticesinde geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Kişisel özelliklere yönelik sonuçlar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının %78'i kız, %22'si erkektir. Sınıflara göre dağılım incelendiğinde, %22,4'nün 1.Sınıf, %42,0'sinin 2.Sınıf, %20,7'sinin 3.Sınıf, %14,9'nun 4.Sınıf olduğu, %61,8'inin 1.Öğretimde öğrenim gördüğü, %38,2'sinin 2.Öğretimde öğrenim gördüğü, %52,4'ünün Genel lise, %37,8'inin Anadolu lisesi, %5,3'ünün Anadolu Öğretmen lisesi, %4,4'ünün başka bir lise türünden mezun olduğu, %50,2'sinin lisansüstü eğitim yapmak istediği, %49,8'inin lisansüstü eğitim yapmak istemediği sonucuna ulaşılmıştır. Akademik başarı düzeyleri incelendiğinde %43,3'nün düşük, %40,7'sinin orta, %16,0'sinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5.1.2. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Birinci alt problemde sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğu araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinin 6.99 ortalama ile “oldukça yeterli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik düzeylerinin öğrenci katılımında yeterlik boyutunda ($\bar{X}=7.03$) “oldukça yeterli”, öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunda ($\bar{X}=6.93$) “oldukça yeterli”, sınıf yönetiminde yeterlik boyutunda ($\bar{X}=7.02$) “oldukça yeterli” olduğu tespit edilmiştir.

5.1.3. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar

İkinci alt problemde, sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları bağımsız değişkenler açısından;

- a) cinsiyet,
- b) sınıf düzeyi,
- c) öğretim şekli,
- d) mezun olunan okul,
- e) lisansüstü eğitim yapma isteği,
- f) akademik başarı düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediği araştırılmıştır.

a) Cinsiyet

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; kız sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.06$); öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=6.94$) yeterlik düzeyleri ve Genel öz yeterlik düzeylerinin ($\bar{X}=7.00$), erkek sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu; erkek sınıf öğretmeni adaylarının ise sınıf yönetiminde ($\bar{X}=7.11$) yeterlik düzeylerinin, kız sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, istatistiksel olarak kadın ve erkek sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, Sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve genel öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

b) Sınıf Düzeyi

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetiminde öz yeterlilik ($\bar{X}=7.06$) düzeylerinin; 3.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=6.99$) öz yeterlik düzeylerinin ve Genel öz yeterlik düzeylerinin ($\bar{X}=7.03$), 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenci katılımında öz yeterlik düzeylerinin ($\bar{X}=7.09$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

c) Öğretim Şekli

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının öğretim şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; ikinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.06$), öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.00$), sınıf yönetiminde ($\bar{X}=7.14$) yeterlik düzeyleri ve Genel mesleğe ilişkin öz yeterlik düzeylerinin ($\bar{X}=7.07$) birinci öğretimde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının öğrenim şekline göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve genel öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

d) Mezun Olunan Okul

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının mezun olunan okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; Anadolu öğretmen liselerinden mezun olan öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.03$) öz

yeterlik düzeyleri, sınıf yönetiminde öz yeterlilik ($\bar{X}=7.12$) düzeyleri ve Genel mesleğe ilişkin öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.07$) daha yüksek bulunmuştur. Mezun olduğu lise diğer grubunda olan öğretmen adaylarının ise öğrenci katılımında öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.13$) daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

e) Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının lisansüstü eğitim yapma isteğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; Lisansüstü eğitim yapmak isteyen sınıf öğretmeni adaylarının öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.12$); öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=7.04$) sınıf yönetiminde ($\bar{X}=7.09$) yeterlik düzeyleri ve Genel mesleğe ilişkin öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.08$) daha yüksek bulunmuştur. Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim yapmak isteyip istememe durumlarına göre Öğretimsel stratejilerde yeterlik alt ölçek puanları ve mesleğe ilişkin genel ölçek puanları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapma durumlarına göre öğrenci katılımında, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

f) Akademik Başarı Düzeyi

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının akademik başarı düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre; Akademik başarı ortalaması yüksek (2,93-4,00) olan öğretmen adaylarının öğretimsel stratejilerde ($\bar{X}=6.97$) öz yeterlik düzeyleri, öğrenci katılımında ($\bar{X}=7.14$) öz yeterlik düzeyleri ve genel mesleğe ilişkin öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=7.03$) daha yüksek bulunmuştur. Akademik başarı ortalaması düşük olan öğretmen adaylarının ise sınıf yönetiminde öz

yeterlilik ($\bar{X}=7.07$) düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ancak, istatistiksel olarak sınıf öğretmenleri adaylarının akademik başarı düzeylerine göre öğrenci katılımında, öğretimsel stratejilerde, sınıf yönetiminde yeterlik alt ölçek puanları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler

1. Anadolu Öğretmen Lisesi uygulamalarının geliştirilerek etkin bir şekilde sürdürülmesinin öz yeterlik inancı yüksek öğretmen adaylarının yetişmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.
2. Lisansüstü eğitim konusunda sınıf öğretmenleri adayları daha çok bilgilendirilebilir, teşvik edici çalışmalar yapılabilir.

5.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

1. Sınıf öğretmenleri adaylarının hem öğrenim süreçleri hem de mesleğe başladıktan sonraki süreçleri izlenerek öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerindeki değişimin tespitine yönelik çalışmalar yapılabilir.
2. Öz yeterlik inancının, örgütsel ve yönetsel davranışlarla olan ilişkisi farklı değişkenler kullanılarak araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 24- 33.
- Altunçekiç, A., Yaman, S., Koray, Ö. (2005). Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği), *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1(13), 93– 102.
- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz yeterlik algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- Avcı, A. (2008). *Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Kendi Çizimlerinden Fen Dersi Öğretmenine Yönelik Algıları ile Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, N. (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerinin çevre eğitime yönelik öz yeterlik inançları üzerine sınıf düzeyi, kıdem ve değer yönelimlerinin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bal, H.F. (2010). *Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançları ile Bilgisayar Kaygıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balta, Y. (2009). *Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne Yeni Başlayan Öğrencilerin Bilgisayar Öz Yeterlik Algıları ve Bilgisayar Ders Performansları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Bandura, A. (1997). *Self Efficacy: The Exercise of Control*, W. H. Freeman and Company, New York.
- Başaran, S.S. (2010). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Sürekli Kaygı Düzeyleri, Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumları ve Öz-Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bedir, D. (2011). *Matematik Öğretmenlerinin Alanlarına Ait Öz Yeterlik Algıları ile Sınıf Yönetmel Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Benzer, F. (2011). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cerit, Y. (2010). Öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ve sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1(6), 68-85.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., Sarıkaya, H. (2005). “The Development and Validation of a Turkish Version of Teachers’ Sense of Efficacy Scale”, *Eğitim ve Bilim*, 30, 74-81.
- Çapri, B., Kan, A. (2006). Öğretmen Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 48–61.
- Çapri, B., Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (9), 33-53.

- Çelik, K. (2011). Bir meslek olarak öğretmenlik (3.Baskı). A. Tanrıöğen (eds.), *Eğitim bilimine giriş* (ss.235-264) İçinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Ö.Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Çiftçi, S., Taşkaya, S. M. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki. *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2010. Elazığ.
- Çubukçu, Z., Girmen, P. (2007). Öğretmen Adaylarının Sosyal Öz Yeterlik Algılarının Belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(8), 57-74.
- Demir, C.G. (2011). *İlköğretim matematik öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin matematik öğrenimine yönelik öz yeterlik inançları ve tutumlarının incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Ankara:Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirtaş, H., Cömert, M., Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 159 (36), 96-111.
- Denizoğlu, P. (2008). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen Bilgisi Öğretimi Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri, Öğrenme Stilleri ve Fen Bilgisi Öğretimine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Derman, A. (2007). *Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Dilmaç, O. (2009). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim*, 182, 72-85.

- Ekici, G. (2005). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Öz Yeterlik İnançlarını Etkileyen Faktörler. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 28-30 Eylül 2005.Denizli.
- Erişen, Y., Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (1).
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biyoloji eğitimi öğretmen adaylarının öğretiminde öz yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(39), 57-73.
- Gerek, R. (2006). *Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin işleri son ana erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik algıları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürol, A., Altunbaş, S., Karaaslan, N. (2010). Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları ve Epistemolojik İnançları Üzerine Bir Çalışma. *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2010. Elazığ.
- Güvenç, H. (2010). Öğretmen Adayı Öğrencilerin Mesleki Öz yeterlilik Algıları ile Öğrenci Başarısı Sorumluluk Algıları. *19.Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 16-18 Eylül 2010. Kırıs.

- Işık, İ. (2001). *Öz Yeterlik İnancı: Yönetici Rollerini Açısından Bir İnceleme*. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kahyaoğlu M., Yangın S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (15), 73-84.
- Kan, A. (2007). Öğretmen adaylarının eğitime-öğretmen öz yetkinliğine yönelik ölçek geliştirme ve eğitime-öğretme öz yetkinlikleri açısından değerlendirilmesi (Mersin Üniversitesi Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(3), 35-50.
- Karahan, Ç. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Öz Algılamaları ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kiremit, H.Ö. (2006). *Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, İ.A. (2007). *Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Ölçeğinin Farklı Gruplarda Yapı Geçerliliğinin Sınanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurbanoğlu, S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 137-152.
- Küçükyılmaz, E. A ve Duban, N. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Artırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. II(III), 1-23.

MEB, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, Erişim tarihi: 21.05.2014, <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html>.

MEB, Sınıf Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri, Erişim tarihi: 21.05.2014, <http://otmg.meb.gov.tr/alansinif.html>.

Milli Eğitim Temel Kanunu, Kanun No:1739, 24.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Resmi Gazete.

Morgil, İ., Seçken, N., Yücel, A. S. (2004). Kimya öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1, 62-72.

Oğuz, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 281-290.

Özdemir, S., Yalın, H.İ. (1998). Her yönüyle öğretmenlik mesleği. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz- yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.

Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algıları ile Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Benlik Kavramları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Say, M.(2005). *Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnanışları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Seçkin, A. (2011). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlilikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 131-140.
- Şahin, E. (2010). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Öz Yeterlik Algılarının ve Öz Yönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şişman, M. ve Acat, B. M. (2003a). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- Şişman, M. (2003). *Öğretmenliğe giriş* (6.Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şişman, M. (2009). *Eğitim bilimine giriş* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Taş, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37/1, 28-54.
- Taşkın, Ç. Ş., Hacıömeroğlu, G.(2010). Öğretmen öz yeterlik inanç ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 63-75.
- Tepe, D. (2011). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarını Belirleme Ölçeği Geliştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure, *Review of Educational Research*. 2(68), 202-248.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Concept. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783–805.

- Turcan, H. G. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ile İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk, N. (2009). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleklerine ilişkin Öz-yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulu, F. B. Ş. (2012). *Okul Öncesi Öğretmen Adayları ile Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uygur, M. (2010). *İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı Lisans Öğrencilerinin Öz Yeterlik Algılarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uysal, İ., Kösemen, S. (2013). Öğretmen adaylarının genel öz yeterlik inançlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 217-226.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Bulundukları Sınıflara ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. *İstanbul Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1).
- Üstün, A., Tekin, S. (2009). Amasya eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(9), 35-47.
- Varol, B. (2007). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz Yeterlilikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Watters, J. J. & Ginns, I. S. (1995). Origins of, And Changes In Preservice Teachers' Science Teaching Self Efficacy, *Annual Meeting of National Association for Research in Science Teaching*, San Francisco CA.
- Yavuz, D. (2009). *Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ve Üst bilişsel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. (2011). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Öz-Yeterlik Algıları ile Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, M., Çimen, O. (2008). Biyoloji Öğretimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Biyoloji Öğretimi Öz-yeterlik İnanç Düzeyleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(5), 20-29.
- Yılmaz, İ. (2010). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan ve Öz Yeterlik Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, E. (2011). Bir meslek olarak öğretmenlik (4.Baskı). E.Karip (ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss.378-396) İçinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. In A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.

EKLER

EK-1 Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları Ölçek Formu

EK-2 Ölçek Kullanım İzni

EK-3 Araştırma İzin Onayı

EK-1 Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları Ölçek Formu**SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ÖZ YETERLİK İNANÇLARI
ÖLÇEK FORMU****Değerli Öğretmen Adayları,**

Bu ölçek, sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarının belirlenmesine yönelik bir araştırmada bilgi toplama aracı olarak hazırlanmıştır.

İki bölümden oluşan ölçeğin birinci bölümünde; kişisel bilgi formu olarak hazırlanmış sorular yer almaktadır.

İkinci bölümde ise; sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik maddeler bulunmaktadır.

Ölçekte isim yazmanıza gerek yoktur. Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi ABD.
Yüksek Lisans Öğrencisi
Mudurnu Hacımusalar İlkokulu Öğretmeni
Gölköy/BOLU

Mahmut Remzi SOYSAL

I. BÖLÜM**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

YÖNERGE: Aşağıda, kişisel durumunuzla ilgili sorular yer almaktadır. Lütfen her soru için durumunuza uygun seçeneğin önündeki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

1) Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

2) Sınıf : () 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf

3) Öğretim Şekli : () 1.Öğretim () 2.Öğretim

4) Mezun Olunan Lise (Belirtiniz) :.....

5) Lisansüstü Eğitim Yapmak İstiyor musunuz? : () Evet () Hayır

6) Akademik Not Ortalamanız (En Son Bitirdiğiniz Dönem Dahil) :.....

II. BÖLÜM

	ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ	Yetersiz		Çok az yeterli		Biraz yeterli		Oldukça yeterli		Çok yeterli
1	Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürümesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9

23	Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK-2 Ölçek Kullanım İzni

Re: Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeği Kullanımıyla İlgili İzin Talebi

Dön: İletiler |

Bununla ilişkili iletileri görmek için, [iletileri konuşmaya göre gruplandırın](#).

□ Yesim Capa [Kişilere ekle](#)

30.01.2013

Kime: mahmut remzi soysal

[Yanıtla](#) ▼

Kimden: **Yesim Capa** (capa@metu.edu.tr)

Gönderme tarihi: 30 Ocak 2013 Çarşamba 20:29:03

Kime: mahmut remzi soysal (mrsoysal01@hotmail.com)

Merhaba,

Olcegi kullanmanizda bir sakınca yoktur. İyi çalışmalar dilerim.

Yesim Capa Aydın

On 30 Oca 2013, at 16:30, mahmut remzi soysal <mrsoysal01@hotmail.com> wrote:

Sayın Yeşim Çapa Aydın Hocam;

İsmim Mahmut Remzi SOYSAL, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Öğretmenlerin öz yeterlik algılarını belirlemek için Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen, sizin ve diğer değerli hocalarının Türkçe'ye uyarlanmış olduğu "Öğretmen Öz Yeterlilik Ölçeği" ni yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak için sizden izin almak istiyorum.

Saygılarımla

Mahmut Remzi SOYSAL

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Merkez/BOLU

EK-3 Araştırma İzin Onayı

T.C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 44243253/302.14-385
Konu : Anket İzin

06/03/2013

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 25.02.2013 tarih ve 26073066-605-186 sayılı yazınız.

İlgi yazınızla Enstitünüz, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Mahmut Remzi SOYSAL'ın, "**Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlilik İnançları**" konulu tez çalışması için Fakültemiz İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında eğitim- öğrenim gören 1,2,3, ve 4. sınıf öğrencilerine yönelik 25.02.2013 ile 15.03.2013 tarihleri arasında anket uygulama talebi fakültemizce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr.Mehmet BAHAR
Dekan